

הלכות קידוש החודש פרק ב' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות קידוש החודש, פרק ב'

הלכה א' — ווער איז כשר לעדות החודש

רמב"ם: „אין כשר לעדות ראש החודש אלא שני אנשים כשרים הראויים להעיד בכל דבר ודבר. אבל נשים ועבדים הרי הן כשאר פסולי עדות ואין מעידין.”

פשט: עדות החודש דארף צוויי כשר'ע מענער, פונקט ווי יעדע אנדערע עדות. נשים, עבדים, און אלע פסולי עדות זענען פסול.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס דערמאנט דער רמב"ם נשים ועבדים בפרט?** מ'וואלט געקענט טראכטן אז נשים ועבדים, וואס זענען בדרך כלל ערליכע מענטשן (נישט רשעים/גזלנים), זאלן כשר זיין פאר עדות החודש. דער רמב"ם לערנט אונז אז אפילו זיי זענען פסול — זייער „דעת" איז נישט גענוג שטארק לויט חז"ל.

2. **שיטת רבי שמעון בר יוחאי (משנה ראש השנה):** ר' שמעון האלט אז „אב ובנו וכל הקרובים כשרין לעדות החודש", און מעגליך אז אויך אנדערע פסולים זענען כשר. ר' יוסי ברענגט אויך א מעשה מיט אן עבד. דער רמב"ם פסק'נט נישט ווי די שיטות — עדות החודש דארף פולע כשרות ווי יעדע עדות. ר' שמעון'ס ראייה איז פון „החדש הזה לכם" — געזאגט צו משה און אהרן, וואס זענען ברידער, וואס ווייזט אז קרובים זענען כשר לעדות החודש. די סברה איז פארשטאנדיג ווייל ביי קרובים איז נישט שייך נגיעות. אבער דער רמב"ם פסק'נט נישט אזוי.

הלכה א' (המשך) — אב ובנו שראו את הירח

רמב"ם: „אב ובנו שראו את הירח ילכו לבית דין להעיד, לא מפני שעדות החודש כשירה בקרובים, אלא שאם ימצא אחד מהם פסול... יצטרף השני עם אחר ויעיד.”

פשט: א טאטע מיט א זון וואס האבן געזען די לבנה זאלן ביידע גיין צום בית דין, נישט ווייל קרובים זענען כשר צוזאמען, נאר ווייל אויב איינער ווערט פסול (פאר אן אנדערע סיבה, ווי גזלנות), קען דער צווייטער זיך צוזאמענשטעלן מיט אן אנדערן עד.

חידושים און הסברות:

1. **קשיא — פארוואס דארפן ביידע גיין?** איינער פון אב ובנו איז סיי ווי סיי נישט נוצבאר אלס צווייטער עד צום ערשטן (ווייל קרובים). זאל נאר איינער גיין! (שפעטער זעט מען אז עדים מעגן אפילו מחלל שבת זיין צו גיין — אלזא איז דאס א חידוש אז מ'זאל גיין.)

2. **תירוץ:** מ'קען נישט וויסן בפאראויס וועלכער פון זיי וועט דער בית דין פסל'ען פאר אן אנדערע סיבה. דער בית דין קען וויסן עפעס וואס דער עד אליין ווייסט נישט (ז.ב. אז ער איז א גזלן). דעריבער דארפן ביידע גיין — צו מאקסימיזירן די טשענסעס אז איינער זאל קענען זיך צוזאמענשטעלן מיט אן אנדערן עד.

הלכה א' (המשך) — פסולי עדות מדברי סופרים

רמב"ם: „וכל הפסול לעדות מדברי סופרים... אף על פי שהוא כשר מן התורה [הוא פסול לעדות החודש].”

פשט: אפילו ווער ס'איז נאר פסול מדרבנן (ווי משחק בקוביא — אבן גזל), איז אויך פסול פאר עדות החודש.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס וואלט מען געטראכט אז פסולי דרבנן זאלן כשר זיין פאר עדות החודש?** צוויי סברות:

- (א) ביי עדות החודש איז ווייניגער חשש פון שקר — דער עד האט קיין אגענדע (נישט ווי דיני ממונות).

- (ב) עדות החודש איז אנדערש ווי רעגולערע עדות — דער בית דין ווייסט שוין לויט חשבון אז די לבנה קען געזען ווערן, און אפילו אויב ס'איז געווען א טעות, איינמאל בית דין זאגט „מקודש" איז עס מקודש. אלזא איז די עדות בלויז „פארמאלע" זאך, און מ'זאל מקיל זיין.

2. **דער רמב"ם פסק'נט: ניין.** אלע דיני פסולי עדות גילטן אויך דא.

3. **קושיא אויף די סברה פון „קין אגענדע":** דאס איז נישט א גוטע סברה, ווייל אויך ביי אנדערע עדות'שאפטן (ווי עדות קידושין) האט דער עד נישט קיין אגענדע, און פונדעסטוועגן איז א פסול עדות פסול. ווען חכמים פסל'ען, פסל'ען זיי אויף אלע עדות.

4. **קושיא אויף די סברה פון „בית דין ווייסט שוין":** דער בית דין ווייסט נאר אז ס'איז מעגליך צו זען די לבנה, נישט אז מ'האט טאקע געזען. ס'קען זיין פארוואלקנט, אדער אנדערע טעכנישע סיבות וואס פארמיידן ראייה. אלזא דארף מען יא אמת'דיגע עדות.

5. **ווי קען א פסול דרבנן אפשטופן א יום טוב דאורייתא?** אויב מ'פסל'ט עדים מדרבנן, קען דאס גורם זיין אז ראש חודש (און ממילא יום טוב) פאלט אויס אן אנדערן טאג — א דאורייתא-קאנסעקווענץ! דער תירוץ: „יש כח ביד חכמים" — פונקט ווי ביי קידושין און אנדערע ענינים, האבן חכמים כח צו פסל'ען עדות, און דאס ווירקט אויך אויף דאורייתא.

הלכה ב' — דין תורה שאין מדקדקין בעדות החודש

רמב"ם: „דין תורה שאין בית דין מדקדקין בעדות החודש... ואפילו נמצאו זוממין — החודש מקודש.”

פשט: מן התורה דארף מען נישט מדקדק זיין אין עדות החודש — נישט אויפ'ן מענטש (מ'נעמט אן פון יעדן) און נישט אויף דער עדות (נישט קיין דרישה וחקירה). אפילו אויב עדים ווערן זוממין, בלייבט דער חודש מקודש.

חידושים און הסברות:

1. **צוויי נפקא מינות פון „אין מדקדקין":**

- (א) **מקבל זיין פון יעדן אדם** — מ'דארף נישט ספעציעל איבערפרופן דעם מענטש'ס כשרות פאר מ'נעמט אים אן אלס עד.

- (ב) **נישט מאכן דרישה וחקירה** — מ'דארף נישט אויספרעגן דעם עד אויף זיין עדות מיט חקירות ודרישות.

2. **פארוואס דארף מען נישט דרישה וחקירה:** דער עיקר טעם פון דרישות וחקירות אין סתם עדות (באיזו שעה, באיזה מקום, וכו') איז כדי מ'זאל קענען מזים זיין — צו טשעקן צו ס'איז אמת. אבער ביי עדות החודש, אפילו ווען מ'טשעקט און מ'געפינט אז זיי זענען עדים זוממין, איז דער חודש נאך אלץ מקודש. ממילא פאלט אוועק דער גאנצער טעם פון דרישה וחקירה.

3. **וואס מיינט „דין תורה":** דער חידוש פון „דין תורה" איז אז מדאורייתא איז אלעמאל אזוי — א איד איז כשר ביז מ'ווייסט אנדערש. אבער שפעטער האבן חכמים מתקן געווען צוויי תקנות (אויף דעם מענטש און אויף זיין עדות), וואס דאס איז דער חידוש — אז מדאורייתא האט מען דאס נישט געדארפט.

איד. דאס איז א „character witness“.

3. צו דארף מען קומען בפרצוף אדער גענוג א בריוו? עס ווערט דיסקוטירט צו די מכירין האבן געדארפט פערזענלעך קומען אדער א בריוו וואלט גענוג געווען. פון איין זייט: זייט ווען קען מען מאכן עדות מיט א בריוו? פון דער אנדערער זייט: דאס איז נישט קיין דין עדות אין דעם קלאסישן זין — ס'איז א דין פון „מברר זיין“, א פראקטישע זאך צו מאכן זיכער אז די עדות איז כשר. פונדעסטוועגן, דער רמב"ם'ס לשון („משלחין... עם העדים“) משמע אז זיי דארפן טאקע קומען בפרצוף.

הלכה — חשבונות פון בית דין און חקירות ודרישות פון עדים

רמב"ם: „בית דין מחשבין בדרכים שהצטגנונים מחשבים בהם ויודעים שהלבנה כשתיראה בחדש זה אם תהיה בצפון השמש או בדרומה ואם תהיה רחבה או קצרה ולא יזהו צד יהיו ראשי קרניה נוטים... כיצד ראיתם אותה? האם ראיתם אותה בצפון או בדרום? לאיכן היו קרניה נוטות? כמה היתה גבוהה בראיית עיניכם? וכמה היתה רחבה? אם נמצאו דבריהם מכוונים — מקבלים עדותם, ואם לא — אין מקבלים עדותם.“

פשט: דער בית דין רעכנט אויס מיט חכמת התכונה (אסטראנאמיע) וויאזוי די לבנה דארף אויסזען — צפון אדער דרום פון דער זון, ברייט אדער שמאל, צו וועלכע זייט די קרניים (שפיצן) זענען גענויגט, און ווי הויך אויפן הימל. דערנאך פרעגן זיי אויס די עדים אויף אלע דיטילן. אויב עס שטימט — מקבלים; אויב נישט — אין מקבלים.

חידושים און הסברות:

1. **חילוק צווישן דעם חשבון פון פרק א' און די חקירות ודרישות פון דא:** דער חשבון פון פרק א' — צו וויסן צו ס'קען בכלל זיין די לבנה היינט — איז אלעמאל געווען און איז נישט קיין בדיקות וחקירות. אבער די חקירות ודרישות פון דא זענען פרטים וואס ביידע קענען זיין, אדער נאר איין אופן קען זיין — דאס איז א וועג צו כאפן דעם מענטש אז ער זאגט א ליגנט, אדער צו זען אז ער האט נישט גוט באטראכט. דאס איז אנאלאג צו מעשה בדק בן זכאי בקצת עינים — מ'פרעגט געוויסע שאלות וואס זענען נישט עכט גוגע צו דער עדות, נאר ס'איז נאך א דיטיל פון דער ריאליטי, כדי מ'זאל קענען מכחיש זיין דעם עד.

2. **וואס מיינט „רחבה או קצרה“?** לכאורה אנהייב חודש איז די לבנה אלעמאל שמאל (קצרה). צוויי פשט'ן:

- (א) אפשר מאכט עס יא א חילוק — א פאר שעה שפעטער איז עס אביסל ברייטער.

- (ב) „רחבה“ מיינט ווייטער פון דער שמש — דאס הייסט, ווי ווייט די לבנה איז פון דעם פלאץ וואו די זון איז געווען. ס'קען זיין אביסל ווייטער אדער נענטער, און לויט דעם וועט זיין ווי ברייט דער באלויכטענער טייל איז.

3. „כמה היתה גבוהה“ — פארוואס דער רמב"ם שרייבט נישט אז זיי האבן עס געזעכנט: דער רמב"ם שרייבט אז מ'פרעגט די עדים ווי הויך די לבנה איז געווען אויפן הימל, אבער ער שרייבט נישט אז דער בית דין האט דאס אויסגעזעכנט פריער. דאס איז ווייל הויכקייט איז שווערער משער צו זיין — ס'איז נישט דא קיין קלארע נומערן. א מענטש קען נישט פונקטליך זאגן ווי הויך, ס'איז מער א ענין פון דמיון (שאצונג). אבער מ'קען דאך יא זען א שקרן — אויב איינער זאגט גוזמאות (למשל „ס'איז געווען ממש העכער מיין קאפ“), ווייסט מען אז ס'איז פאלש. ס'איז אן אמת'דיגע זאך, נאר אן פרעציע נומערן.

4. **צוויי צוועקן פון די חקירות — קעגן שקרנים און קעגן טעותים:**

- (א) קעגן עדים שקרנים/זוממים — מענטשן וואס זאגן בכוונה ליגנט (ווי די בייתוסים האבן געשיקט).

הלכה ג' — בראשונה מקבלין מכל אדם, און די תקנה וועגן מינים

רמב"ם: „לפיכך בראשונה היו מקבלין עדות החודש מכל אדם, שכל ישראל בחזקת כשרות... משקלקלו המינים, והיו שוכרים אנשים להעיד שראו ואין להראות, התקינו שלא יקבלו בית דין עדות החודש אלא מעדים שמכירין בית דין אותם שהם כשרים, ושיהיו דורשין וחוקרין את העדות.“

פשט: בראשונה האט מען אנגענומען עדות החודש פון יעדן איד, ווייל כל ישראל בחזקת כשרות. נאכדעם וואס די מינים (צדוקים/בייתוסים) האבן אנגעהויבן דינגען פאלשע עדים, האבן חכמים מתקן געווען אז מ'נעמט נאר פון עדים וואס דער בית דין קען זיי אלס כשרים, און מ'מאכט דרישה וחקירה.

חידושים און הסברות:

1. „כל ישראל בחזקת כשרות“ — וואס מיינט דאס? אין אן אנדערע פלאץ שטייט אז פון אן עם הארץ נעמט מען נישט אן עדות. ווי שטימט דאס מיט „כל ישראל בחזקת כשרות“? דער תירוצ: עם הארץ איז א ספעציפישע קאטעגאריע וואו חז"ל האבן געזאגט אז ער האט א „רעיסא“ אין זיין כשרות. „כל ישראל“ מיינט א נארמאלער איד, נישט איינער וואס האט שוין א באקאנטע פראבלעם. דער כלל „עד שבידל לך“ מיינט אז ביז מ'ווייסט אנדערש, איז יעדער איד בחזקת כשרות.

2. **דער חילוק צווישן חזקת כשרות און ספעציעלע עדות אויפן מענטש:** נאך די תקנה האט מען געדארפט נישט בלויז חזקת כשרות, נאר א ספעציעלע „תעודת כשרות“ — מ'דארף קודם עדות אויף דעם מענטש אז ער איז כשר. דאס איז א גאנץ אנדערע מדרגה ווי סתם חזקת כשרות.

3. **צוויי תקנות, נישט איינע:** דער רמב"ם לייגט אראפ צוויי באזונדערע תקנות:

- (א) מ'נעמט נאר פון עדים וואס דער בית דין קען („מכירין“).

- (ב) מ'מאכט דרישה וחקירה אויף די עדות.

אין דער משנה שטייט נישט קלאר אז דרישה וחקירה איז אויך א טייל פון דער תקנה. דער רמב"ם האט אבער אזוי פארשטאנען — אז בעצם (מדאורייתא) דארף מען נישט דרישה וחקירה, נאר וועגן די בייתוסים/צדוקים האט מען עס מתקן געווען.

4. **וואס האבן די מינים געוואלט? צוויי מהלכים:**

- (א) זיי האבן געוואלט צונעמען די אויטאריטי פון בית דין הגדול אין ירושלים — ווייל קידוש החודש איז אן ענין פון אויטאריטי.

- (ב) זיי האבן געוואלט מאניפולירן אז פסח זאל אויסקומען שבת, כדי „ממחרת השבת“ (ביי ספירת העומר) זאל שטימען מיט זייער שיטה אז עס מיינט ממש שבת.

הלכה ד' — שליחת מכירין עם העדים

רמב"ם: „לפיכך אם לא יהיו בית דין יודעים את העדים שראו הירח, משלחין אנשי העיר שנראה בה עם העדים... עדים אחרים שמזכין אותם לבית דין ומודיעין אותם שאלו כשרים הם, ואחר כך מקבלים מהם.“

פשט: אויב דער בית דין קען נישט די עדים, דארפן די אנשי העיר מיטשיקן אנדערע מענטשן וואס דער בית דין קען יא, כדי זיי זאלן באשטעטיגן אז די עדים זענען כשר.

חידושים און הסברות:

1. **ווער זענען די „מכירין“?** די צווייטע עדים מוזן זיין אזעלכע מענטשן וואס דער בית דין קען יא — ראשי הקהל, מענטשן פון דער לאקאלער בית דין, אדער אנדערע באקאנטע מענטשן.

2. **וואס דארפן די מכירין זאגן?** זיי דארפן נישט זאגן גארנישט ספעציעלעס — בלויז אז דער עד איז נישט קיין צדוקי, אז ער איז א כשר'ער

צוזאמטשעלן. אבער ווען דער חילוק איז צו גרויס (vs. 5 3), קען מען נישט, ווייל זיי רעדן כביכול נישט פון דער זעלבער זאך. „קומה“ מיינט קומת אדם (די הויך פון א מענטש), נישט א שטאקווערק.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס „אין מצטרפין“ ביי vs. 5 3:** ביי קידוש החודש קוקן ביידע עדים אין דער זעלבער צייט (זיי זענען צוזאמען), און ס'איז נישט גענוג צייט פאר אזא גרויסן חילוק. ביי ראית הלבנה איז די צייט כמעט אלעמאל די זעלבע — גלייך נאך שקיעה, ליל כ"ט אדער ל'. מ'קען נישט זען דעם ערשטן לבנה אינמיטן נאכט, סאז די צייט-שאלה איז נישט אזוי רעלעוואנט.

2. **„אין מצטרפין“ מיינט נישט „שקרנים“:** ווען דער רמב"ם זאגט „אין מצטרפין“ ביי vs. 5 3, מיינט ער **נישט** אז איינער איז א שקרן. דער פשט איז אז זיי רעדן נישט פון דער זעלבער זאך, ממילא קען מען זיי נישט צוזאמטשעלן אלס איין עדות. אבער יעדער באזונדער קען טרעפן אן אנדער שותף וואס שטימט מיט אים, און דאס איז כשר. דער רמב"ם זאגט בפירוש „ומצטרף אחד מהם עם אחר שיעיד כמותו“ — ביידע בלייבן כשר'ע עדים.

3. **קשיא פון ר' חיים קאניעווסקי:** דער בית דין האט דאך געוואוסט (לויט חשבון) ווי הויך די לבנה דארף זיין. ממילא, פארוואס זאגט דער רמב"ם נישט אז דער בית דין זאל אויסגעפינען וועלכער עד זאגט ריכטיג און גיין מיט אים? דער תירוץ: אפשר איז דאס נישט אזא קלארע זאך — מענטשן ווייסן נישט פונקטליך וואס זיי מיינען ווען זיי זאגן „קומות“, און מ'דארף פשוט צוויי מענטשן וואס זאגן די זעלבע זאך.

4. **[דיגרעסיע: ווי שווער איז עס צו זען די נייע לבנה?]** אויב מ'קען זען די לבנה, דארפן דאך טויזנטער מענטשן עס זען — פארוואס רעדט מען פון נאר צוויי עדים? דער ערשטער אור (שפעטער ווערט עס מפורסם), אבער דער ערשטער טאג איז ממש שווער — די לבנה איז זייער קליין, מ'דארף גוטע אויגן, א קלארע פלאץ, א ריכטיגן בארג. אפילו היינט איז עס א „קאמפעטישן“ ווער קען זען ערשט. אין ארץ ישראל איז ווייניג וואלקנס, אבער אלץ איז עס שווער צו באמערקן די „בעיבי לבנה“.

הלכה — ראינוהו בלא כוונה

רמב"ם: „אמרו ראינוהו בלא כוונה, ונתכונו לראותו ושוב לא ראינוהו — אין זו עדות ואין מקדשין עליה, שמא עבים נתקשרו ונראו כלבנה וכילו והלכו להם.“

פשט: צוויי עדים זאגן: מיר האבן געזען די לבנה רענדאם, אן כוונה. ווען מיר האבן אנגעהויבן פאוקוסירן, האבן מיר עס שוין מער נישט געזען. דאס איז נישט קיין כשר'ע עדות, ווייל אפשר זענען וואלקנס צוזאמגעקומען און האבן אויסגעזען ווי די לבנה, און דערנאך צעגאנגען.

חידושים און הסברות:

1. **ס'איז נישט א דין פון „כוונה“:** דער חידוש איז אז ס'איז נישט קיין ספעציעלער דין אז מ'דארף האבן כוונה צו זען. דער פראבלעם איז ספעציפיש אז ער האט עס געזען א סעקונדע, און ווען ער האט נאכאמאל געקוקט איז עס שוין נישט געווען דארט. דאס אליין איז א ראייה אז עס איז אפשר געווען א וואלקן. די לבנה ווערט נישט אזוי שנעל נעלם.

2. **חילוק צווישן פאלן (פון דער גמרא):** אויב דער עד זאגט „ראינו בלא כוונה“ אבער ער קען ענטפערן קלאר אויף אלע שאלות (וועלכע זייט, ווי הויך, וכו'), דאן איז עס גוט. נאר ווען ער זאגט „ושוב לא ראינוהו“ — אז נאכדעם האט ער עס מער נישט געזען — דאן איז עס פסול, ווייל דאס איז א סימן אז עס איז נישט געווען די לבנה.

3. **וואס איז אויב גלייך נאכדעם איז אנגעקומען א וואלקן וואס האט פארדעקט די אמת'ע לבנה?** אין אזא פאל וועט עס מסתמא יא זיין גוט — ווייל ער האט טאקע געזען די לבנה, נאר א וואלקן האט עס פארדעקט. אבער

(ב) קעגן טעותים — דער עד איז אן ערליכער איד, אבער ס'האט זיך אים געדימונט, ער האט נישט גוט באטראכט. דורך חקירות ודרישות קומט דאס ארויס.

5. **צו העלפן די חקירות קעגן סאפיסטיקירטע בייתוסים?** די חקירות ודרישות אליין וואלטן נישט געהאלפן קעגן די צדוקים/בייתוסים, ווייל זיי קענען נעמען סאפיסטיקירטע פאלשע עדים וואס האבן אויך געלערנט אסטראנאמיע און ווייסן וואס צו זאגן. אויף דעם דארף מען דווקא „מכירים אותם“ — אז מ'זאל קענען דעם מענטש פערזענליך. דער מעשה אין דער גמרא ווערט דערמאנט וואו איינער האט באקומען שוחד און האט דערציילט א „פאני מעשה“ וועגן דער לבנה (מיט א וויידל, א פנים, אזעלכע זאכן) — אויף אזא נאאיווען שווינדלער העלפן שוין חקירות אליין, אבער אויף א קלוגן שווינדלער דארף מען דווקא מכירים אותם.

6. **לשון „אין מקבלים“ — נישט פסול, נאר נישט געזען:** דער לשון „אין מקבלים עדותם“ מיינט נישט אז מ'פסל'ט זיי אלס עדים (זיי זענען נישט שקרנים), נאר אז זייער עדות איז נישט גוט — ס'האט זיך זיי געדאכט, זיי האבן נישט גוט באטראכט. מ'רעדט דאך פון עדים וואס זענען שוין געקומען מיט מכירים אותם (כשר'ע אידן), אבער אין חקירות ודרישות שטעלט זיך ארויס אז זיי האבן נישט מכוון געווען.

הלכה — ראינוהו במים, בעבים, באספקלריא

רמב"ם: „אמרו העדים ראינוהו במים או בעבים או באספקלריא, או אפילו אם לא ראה אלא מקצתו ברקיע ומקצתו בעבים או במים או באספקלריא — אינה עדות.“

פשט: אויב די עדים זאגן אז זיי האבן געזען די לבנה אין וואסער (אפשפיגלונג), דורך וואלקענס, אויף א שפיגל/גלאז, אדער אפילו נאר א טייל אויפן הימל און א טייל דורך אזעלכע מיטלען — איז דאס נישט קיין עדות.

חידושים און הסברות:

1. **וואס מיינט „באספקלריא“?** דער פשוט'ער פשט איז אז אספקלריא מיינט א שפיגל (אפשפיגלונג). ס'איז דא וואס לערנען אז אספקלריא מיינט ער זעט דורך גלאז, אבער פשוטות מיינט עס נישט דאס. דער חילוק: דורך גלאז זען איז א געהעריגע ראייה (ווי איינער וואס קוקט דורך ברילן — ער זעט דאך יא דעם זאך), אבער אן אפשפיגלונג איז נישט א ראייה פון דער לבנה אליין.

2. **פארוואס איז דאס נישט גוט — סברא:** דאס איז נישט אן ענין אז די עדים ווערן פסול — נאר דאס הייסט נישט געזען די לבנה. דו האסט געזען עפעס (אן אפשפיגלונג, א בילד), אבער נישט די לבנה אליין. די עדות דארף זיין אז מ'האט געזען די לבנה ממש. דאס איז די לבנה איז דארטן קען מען סתם אזוי וויסן פון חשבון — ס'העלפט נישט אז דו האסט עס געזען אין וואסער, ווייל דו האסט נישט געזען די לבנה.

3. **חידוש אין פירוש „אין זו ראייה“:** „אין זו ראייה“ מיינט נישט אז דער עד איז א שקרן. מ'גלייבט אים אז ער האט עפעס געזען, אבער וואס ער האט געזען איז נישט גענוג קלאר צו קוואליפיצירן אלס „ראיה“ פון דער לבנה. דאס איז א חילוק צווישן: (א) ער איז א שקרן, און (ב) ער האט נישט געזען גענוג קלאר — ביידע פירן צו „אין זו ראייה“, אבער פון פארשידענע סיבות.

הלכה — חילוקים אין גובה הלבנה: „כמו שתי קומות“ vs. „כמו שלש קומות“

רמב"ם: „אמר אחד ראיתיו וגבוה בעיני כמו שתי קומות, ואמר השני כמו שלש — מצטרפין. אמר אחד כמו שלש קומות ואמר השני כמו חמש — אין מצטרפין. ומצטרף אחד מהם עם אחר שיעיד כמותו.“

פשט: ווען צוויי עדים זאגן אביסל אנדערש ווי הויך די לבנה האט אויסגעזען (2 vs. 3 קומות), איז דאס נאר א השערה און מ'קען זיי

דבריהם מכוונים, עדותן קיימת. ושאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי דברים, לאו שצריכין להן... אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש."

פשוט: דער סדר איז: אלע עדים ווערן אריינגענומען אין איין פלאץ, מ'שטעלט צו סעודות, מ'פרעגט אויס דעם ערשטן זוג (דעם גרעסטערן ערשט, באזונדער), און אויב זייער עדות שטימט מיט'ן חשבון, איז עדותן קיימת. די רעשטליכע זוגות ווערן אויך אויסגעפרעגט ראשי דברים, כדי זיי זאלן נישט ארויסגיין מיט א שלעכטע געפיל.

חידושים און הסברות:

1. **סעודות צו מאטיווירן עדים:** מ'שטעלט צו סעודות כדי שיהיו העם רגילים לבוא — ווייל דער פראצעס קען דויערן לאנג, מ'ווייל נישט אז מענטשן זאלן אוועקגיין. סעודה פאר אלעמען, אפילו פאר'ן אויספרעגן — יעדער קען עסן, אפילו אויב שפעטער שטעלט זיך ארויס אז ער רעדט שטותים. קודם לאזט מען יעדן עסן. [דיגרעסיע: ס'איז דא נאך א סעודה נאך דער קידוש החודש — א סעודת מצוה, א ענין פון שמחה.]

2. **„הגדול“ — ווער גייט ערשט?** דער רמב"ם זאגט **מכניסין את הגדול** — דאס מיינט דעם עלטערן פון דעם זוג. צווישן די צוויי עדים נעמט מען דעם עלטערן ערשט. אויב ס'זענען דא מערערע זוגות וואס זענען אנגעקומען אין דער זעלבער צייט, גייט מען לויט עלטער (נישט לויט ווער איז אנגעקומען ערשט).

3. **ווערן עדים אויסגעפרעגט באזונדער:** מ'רופט אריין דעם ערשטן עד אליין, פרעגט אים אויס, און נאר אויב זיינע ווערטער שטימען מיט'ן חשבון (נמצאו דבריהם מכוונים לחשבון) רופט מען אריין דעם צווייטן. דאס איז ווי ביי אלע עדות — מ'פרעגט יעדן באזונדער.

4. **ראשי דברים פאר די איבעריגע זוגות — כדי שלא יצאו בפחי נפש:** נאכדעם וואס מ'האט שוין איין כשר'ע עדות, דארף מען הלכה'דיג נישט מער קיין עדים (תרי כמאה). פונדעסטוועגן פרעגט מען אויס די רעשטליכע זוגות **ראשי דברים** (נישט א פולע דרישה וחקירה, נאר קורצע שאלות — פון וואו ביסטו? וואס האסטו געזען?). דער טעם: **כדי שלא יצאו בפחי נפש** — מענטשן וואס זענען אנגעקומען פון א ווייטע וועג זאלן נישט פילן אז זיי זענען אומזיסט געקומען. מ'ווייל אז זיי זאלן קומען צוריק נעקסטע מאל — אפשר וועלן זיי דעמאלט זיין דער ערשטער זוג, אדער אפשר וועט נישט זיין גענוג עדות.

5. **צוויי מיטלען צו מאטיווירן:** מ'דארף **ביידעס** — סעודות (מאטעריעלע באליונג) און אז מ'זאל דעם מענטש מאכן פילן „wanted“, און „needed“ (עמאציאנעלע וואלידאציע). די סעודה אליין איז נישט גענוג; מ'דארף אויך ווייזן אינטערעסע אין דעם מענטש.

6. **פארוואס איז דאס נייטיג אויב ס'איז א מצוה?** ס'איז דאך א גרויסע מצוה (שפעטער אין פרק שטייט אז עס איז דוחה שבת), פארוואס דארף מען נאך מאטיווירן? ס'איז א **מצוה על הבית דין**, נישט אויפ'ן יחיד. דער יחיד קען זיך ארויסדרייען — ער איז נישט מחויב.

7. **„פחי נפש“ — וואס מיינט דאס?** „פח“ מיינט „ליידיג“ — א געפיל פון ליידיגקייט.

הלכה — ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונים מקודש מקודש רמב"ם: „ואחר שתתקיים העדות, ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש.“

פשוט: נאכדעם וואס די עדות איז באשטעטיגט געווארן, רופט דער ראש בית דין אויס „מקודש“, און דער גאנצער עולם ענטפערט „מקודש מקודש“.

חידושים: דער רמב"ם זאגט „כל העם עונים“ — נישט בלויז דער בית דין, נאר אלע וואס שטייען דארט: עדים, שופטים, שוטרים, אלע אנוועזנדע. דאס מאכט עס צו א ציבור'דיגע הכרזה.

[דיגרעסיע: עס ווערט דיסקוטירט צי די סעודת מצוה ביי קידוש החודש איז די זעלבע סעודה וואס מ'האט געגעבן די עדים פאר דער חקירה, אדער א

דער רמב"ם רעדט פון א פאל וואו ס'איז נישט קלאר צי ס'איז געווען א לבנה אדער א וואלקן מלכתחילה.

הלכה — ראית הלבנה ביום כ"ט שחרית במזרח, וליל ל' במערב

רמב"ם: „אמרו עדים ראיהו ביום תשעה ועשרים שחרית במזרח, וראיהו בליל שלשים במערב — הרי אלו נאמנים ומקדשין על ראיתן, שהרי ראו אותה בזמנה... שאין אנו אחראין לראות בשחרית... שהעבים הם שנתקשרו ונראו להם כלבנה.“

פשוט: עדים זאגן אז זיי האבן געזען די אלטע לבנה אינדערפרי פון כ"ט במזרח, און דאן די נייע לבנה ביינאכט פון ל' במערב. דאס איז אימפאסיבל — עס דארף זיין מינימום 24 שעה (עשרים וארבע שעות מחסר סיהרא) וואס מ'קען גארנישט זען די לבנה. פונדעסטוועגן זענען זיי נאמן.

חידושים און הסברות:

1. **דער אסטראנאמישער הינטערגרונד:** סוף חודש זעט מען די אלטע לבנה גלייך פאר נץ החמה/עלות השחר אין מזרח, ווייל די לבנה קומט ארויף שפעטער און שפעטער יעדן טאג ביז סוף חודש קומט זי ארויף ממש אינדערפרי. די נייע לבנה זעט מען אלעמאל ביי שקיעה אין מערב, גלייך נאך וואס די זון גייט אראפ, נאר פאר א קורצע צייט. צווישן די אלטע לבנה און די נייע לבנה מוז זיין מינימום 24 שעה וואס מ'קען גארנישט זען (גמרא: עשרים וארבע שעות מחסר סיהרא). אויב עמיצער זאגט ער האט געזען ביידע אין אזא קורצע צייט — איינע פון די צוויי איז א טעות.

2. **מחלוקת אין משנה:** רבי יוחנן בן נורי זאגט **עדי שקר הן** — ווייל זייער עדות כולל א זאך וואס קען נישט זיין, זענען זיי שקרנים. אבער דער רמב"ם פסק'נט אז זיי זענען נאמן.

3. **צוויי סיבות פארוואס זיי זענען נאמן:**

- **הלכה'דיגע סיבה:** דאס וואס איז נוגע פאר בית דין איז נאר די עדות אויף ליל שלשים — אז זיי האבן געזען די נייע לבנה. דאס וואס זיי זאגן וועגן כ"ט אינדערפרי איז נישט א חלק פון עדות החודש, ס'איז סתם א צוגאב-דערציילונג. **שאין אנו אחראין לראות בשחרית** — בית דין זיצט נישט אויספרעגן מענטשן וועגן וואס זיי האבן געזען צופרי כ"ט.

- **מעטאפיזישע סיבה:** מ'דארף זיי נישט פסק'ענען אלס שקרנים, ווייל **שהעבים הם שנתקשרו ונראו להם כלבנה** — אפשר האבן זיי געזען וואלקנס וואס האבן אויסגעקוקט ווי א לבנה. ממילא בלייבן זיי כשר'ע עדים.

4. **אן אינטערעסאנטע כללית'ע נקודה:** ווען עדים קומען זאגן עדות, איז נאר דאס וואס איז רעלעוואנט צו דער עדות ווערט באטראכט. אויב ער פארציילט נעבנדעריי נארישקייטן אדער זאכן וואס מאכן נישט קיין סענס, אבער דאס איז נישט א חלק פון דער עדות אליין — פסל'ט עס נישט דעם עד. (ס'איז דא א דין פון **עדות שהוקחה מקצתה בטלה כולה** — אבער דאס איז נאר ווען דער פסול'ער חלק איז א טייל פון דער עדות אליין.)

5. **דער פארקערטער פאל:** ער האט געזען ליל שלשים (די נייע לבנה), אבער ליל ל"א האט ער שוין נישט געזען. דאס איז אויך משונה — אויב ס'איז שוין געווען א נייע לבנה ליל שלשים, דארף מען עס זיכער זען ליל ל"א (ווייל זי ווערט גרעסער). אבער דער רמב"ם זאגט אויך דא **אין אנו נזקקין** — ס'איז נישט אונזער נושא וואס איז געווען ל"א. עדות אויף „איך האב נישט געזען“ איז גאר א משונה'דיגע עדות — **לא ראה נא ראה** — וואס האסטו מיר אנגעזאגט אז דו האסט נישט געזען?

הלכה — כיצד מקבלים עדות החדש: דער סדר פון אויספרעגן עדים

רמב"ם: „כל מי שראוי לעיד בא לבית דין, ובית דין מכניסין אותם כולם למקום אחד, ועושין להם סעודות כדי שיהיה העם רגילים לבוא. זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון, ומכניסין את הגדול ושואלין אותו... נמצאו דבריהם מכוונים לחשבון, מכניסין את חבירו... נמצאו

רמב"ם: „ראו בית דין עצמן בסוף יום תשעה ועשרים — אם עדיין לא יצאו כוכבים בליל שלשים, בית דין אומרים מקודש... ואם ראוה אחר שיצאו שני כוכבים, למחר מושיבין שני דיינים אצל אחד מהם [ויעיד בפני השלשה].”

פשוט: אויב דער בית דין אליין האט געזען די לבנה סוף טאג כ"ט — אויב ס'איז נאך פאר צאת הכוכבים, קענען זיי גלייך זאגן „מקודש”. אויב ס'איז שוין נאך צאת הכוכבים (ליל ל'), מוזן זיי ווארטן ביז מארגן, און דעמאלט ברענגט מען נאך צוויי דיינים, צוויי פון די אריגינעלע דריי ווערן עדים, און זיי זאגן עדות פאר א נייע בית דין פון דריי.

חידושים און הסברות:

1. **לבנה זען בייטאג:** מ'קען זען די לבנה אפילו ווען ס'איז אינגאנצן ליכטיג — ס'דארף נישט זיין טונקל. אבער סוף יום כ"ט, ביי א נייע לבנה, איז עס שווערער צו זען.

2. **בית דין זעט אליין — דארף מען עדות?** א וויכטיגער חידוש: ווען דער בית דין אליין זעט די לבנה בשעת מעשה (פאר צאת הכוכבים), דארף מען נישט קיין פארמעלע קבלת עדות — ווייל „לא תשמיעה גדולה מראה” (גמרא) — ראיא איז שטערקער ווי שמיעה. דער בית דין זעט עס מיט אייגענע אויגן, ס'פעלט נישט אויס קיין עדות.

3. **עדות = זכרון:** עדות האט צו טון מיט זכרון — איך האב אמאל עפעס געזען, און יעצט דערציילט איך עס. אבער ווען איך זע עס יעצט, דארף איך נישט קיין עדות. דעריבער, ווען ס'איז שוין נאכט געווארן און מ'קען נישט מקדש זיין ביז מארגן, ווערט דאס וואס זיי האבן געזען א זכרון — און דעמאלט דארף מען שוין א פארמעלע עדות-פראצעדור, אזוי ווי ביי א פרעמדן עד. דעריבער מוז מען צוברענגען נאך צוויי דיינים, צוויי פון די אריגינעלע דריי ווערן עדים, און זיי זאגן עדות פאר א נייע בית דין פון דריי.

הלכה — קידשו בית דין את החודש בין שוגגין בין מוטעין בין אנוסין — הרי זה מקודש

רמב"ם: „בית דין שקידשו את החודש, בין שוגגין, בין מוטעין, בין אנוסין — הרי זה מקודש. וחייבין הכל לתקן המועדות על היום שקידשו בו. אפילו שזה יודע שטעו, חייב לסמוך עליהם, שאין הדבר מסור אלא להם. ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לשמוע להם, שנאמר אשר תקראו אתם.”

פשוט: אפילו אויב בית דין האט מקדש געווען בטעות (שוגג), אדער זיי זענען פארנארט געווארן (מוטעין) — פאלשע עדים וואס האבן גוט באשטאנען דעם טעסט), אדער זיי זענען געצוואונגען געווארן (אנוסים) — למשל א גוי האט זיי געצוואונגען) — איז דער קידוש גילטיג, און אלע ימים טובים ווערן געפיערט לויט דעם.

חידושים און הסברות:

1. **„מוטעין” — פארנארט דורך פאלשע עדים:** דער רמב"ם מיינט אז די עדים האבן „גוט געפעסט די טעסט” — זיי האבן ריכטיג געענטפערט אויף אלע חקירות, אבער אין אמת'ן האבן זיי נישט געזען די לבנה. דער בית דין איז פארנארט געווארן.

2. **„אנוסים” — געצוואונגען:** א ביישפיל: א גוי האט געצוואונגען דעם בית דין צו מקדש זיין. אדער: אנשטאט צו קומען מיט א שקר (פאלשע עדות), זענען זיי געקומען מיט א גוי (וואס האט זיי געצוואונגען).

3. **דער יסוד — „אין הדבר מסור אלא להם”:** די אויטאריטעט ליגט אויסשליסלעך אין די הענט פון בית דין. אפילו א תלמיד חכם / אסטראנאמער וואס ווייסט זיכער אז בית דין האט זיך טועה געווען, מוז ער זיך אונטערגעבן.

4. **„ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לשמוע להם”:** דער רמב"ם'ס לשון איז זייער שארף — דער זעלבער באשעפער וואס האט געהייסן האלטן ימים טובים, האט אויך געהייסן פאלגן דעם בית דין. דאס מיינט: ראש

באזונדערע סעודה נאך דער קידוש. די מסקנא איז אז עס איז מסתמא א צווייטע סעודה.]

הלכה — ואין מקדשין את החודש אלא בשלשה

רמב"ם: „ואין מקדשין את החודש אלא בשלשה.”

פשוט: קידוש החודש דארף מינימום דריי דיינים.

חידושים: אין משנה (אפשר גיטין) שטייט אז קידוש החודש איז בכ"ג (דריי און צוואנציג). דער רמב"ם אבער שרייבט בלויז „שלשה” — דריי. עס בלייבט א קשיא וואס דער חילוק איז. דער רמב"ם זאגט „אלא בשלשה” — דאס כולל סיי דעם מעמד פון דער הכרזה „מקודש”, סיי די חשבונות. אלע דריי דארפן קענען מאכן די חשבונות — ס'איז נישט גענוג אז איינער פון זיי קען עס.

הלכה — ואין מקדשין אלא חודש שנראה בזמנו

רמב"ם: „ואין מקדשין אלא חודש שנראה בזמנו.”

פשוט: קידוש החודש איז נאר ווען מ'האט געזען די לבנה אויפ'ן דרייסיגסטן טאג. ווען מ'האט עס נישט געזען ביז טאג ל"א, ווערט דער חודש אויטאמאטיש מעובר — מ'דארף שוין נישט קיין קידוש.

חידושים: נישט יעדער ראש חודש דארף א דעקלאראציע פון „מקודש”. קידוש איז נאר רעלעוואנט ווען עס איז דא א ספק — ד.ה. אויפ'ן דרייסיגסטן טאג, ווען עס קען זיין אז היינט איז ר"ח אדער מארגן. ווען ס'איז שוין דער איין און דרייסיגסטער טאג, איז ר"ח אויטאמאטיש.

הלכה — ואין מקדשין אלא ביום

רמב"ם: „ואין מקדשין אלא ביום... ואם קידשוהו בלילה אינו מקודש.”

פשוט: די הכרזה „מקודש” מוז זיין בייטאג. ביינאכט איז נישט גילטיג.

חידושים: דער מקור איז א פסוק — „מיום יום ימימה” — ווי די גמרא לערנט עס ארויס. דאס איז אינטערעסאנט ווייל בית דין סתם פסק'נט אויך נישט ביינאכט, אבער קידוש החודש האט א ספעציעלע דרשה דערפאר.

הלכה — אפילו

הלכה — אפילו ראו בית דין וכל ישראל... ולא אמרו מקודש עד שחשכה

רמב"ם: „אפילו ראו בית דין וכל ישראל את הלבנה, אבל לא אמרו בית דין מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים, או שנחקרו העדים... הרי זה חודש מעובר... שאין הראיה קובעת אלא בית דין שאומרים מקודש הם שקובעים.”

פשוט: אפילו אויב דער בית דין אליין און גאנץ כלל ישראל האבן געזען די לבנה, אבער מ'האט נישט מספיק געהאט צו זאגן „מקודש” פאר ליל ל"א — ווערט דער חודש מעובר. די ראיא אליין קובע נישט — נאר דער בית דין'ס אמירה פון „מקודש”.

חידושים: דער רמב"ם שטעלט אוועק א יסוד'דיגער פרינציפ: „שאין הראיה קובעת, אלא בית דין שאומרים מקודש הם שקובעים.” דאס הייסט אז ראש חודש איז נישט א נאטורליכע רעאליטעט (ווען די לבנה ערשיינט), נאר א הלכישע רעאליטעט וואס ווערט באשאפן דורך דעם בית דין'ס דעקלאראציע. אפילו ווען אלע ווייסן אז די לבנה איז דא — אן דעם „מקודש” פון בית דין בייטאג, פאסירט גארנישט.

הלכה — ראו בית דין עצמן בסוף יום כ"ט

בית דין. אבער ביי מזידים איז דער קשיא שטארקער: אויב זיי טוען עס בכוונה, זענען זיי דאך נישט ערליכע חכמים, און מ'דארף שנעל צוזאמנעמען אנדערע תלמידי חכמים און מאכן א נייע בית דין.

2. **פירוש „מזידים“** — **נישט רשעים**: „מזידים“ מיינט נישט אז זיי זענען רשעים. „מזידים“ מיינט אז בית דין האט **עפעס א חשבון**, עפעס א סיבה פארוואס זיי ווילן אז היינט זאל זיין ראש חודש — אפילו אויב עס איז נישט לויט דעם שטריקטן דין. דאס ווארט „בזדון“ מיינט נישט דווקא שלעכטס — עס מיינט אז זיי האבן עס געטון מיט א באוואוסטזיניגע כוונה, מיט א פלאן, אבער נישט פון א מקום פון רשעות. דעריבער בלייבט דער קידוש בתוקף, ווייל זיי זענען אלץ א לעגטימע בית דין וואס האט א חשבון.

3. **אנדערע גירסא אין דער גמרא**: דער רמב"ם האט מעגלעך געהאט אן **אנדערע גירסא** אין דער גמרא וואס שטיצט זיין שיטה אז אפילו מזידים איז דער קידוש גילטיק, אבער ער לאזט אויס דאס ווארט „מזידים“ אין זיין פסק.

סיום: דערמיט ווערט פרק ב' פון הלכות קידוש החודש פארענדיגט.

חודש ווערט נישט ווען ס'איז דא א לבנה, נאר ווען דער בית דין זאגט אז ס'איז געווען א לבנה. א מענטש קען נישט זאגן „איך ווייס די אמת“ — ווייל „די אמת“ איז וואס דער בית דין זאגט.

5. **דער פסוק „אשר תקראו אתם“**: דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק פשוט — „אשר תקראו אתם“ = וואס איר (דער בית דין) וועט רופן, דאס ווערט א מועד. אבער אין גמרא שטייט א דרשה אז „אתם“ איז חסר (אן א ו'), און מ'טייטשט עס „אתם“ — איר, אפילו שוגגים, אפילו מזידים, אפילו אנוסים.

6. **„מזידים“ פעלט ביים רמב"ם**: אן אינטערעסאנטע באמערקונג — די גמרא זאגט „אפילו מזידים“, אבער דער רמב"ם לאזט עס אויס. ער ברענגט נאר שוגגים, מוטעים, אנוסים — נישט מזידים. דאס ווערט ווייטער דיסקוטירט:

המשך דיון: בית דין שקידשו מזידים

חידושים און הסברות:

1. **חילוק צווישן אנוסים און מזידים**: ביי אנוסים (ווען בית דין איז געצוואונגען געווארן) איז פשוט אז דער קידוש איז גילטיק — זיי בלייבן א

תמלול מלא

די לעוועל, די קריטעריע פון געהעריג כשר'ע עדות. **"אבל נשים ועבדים הרי הן כשאר פסולי עדות ואין מעידין"**.

וואס וויל ער... פארוואס איז די חידוש פון "נשים ועבדים כשרים לעדות החודש"? טייטשט דער רמב"ם, דאס אז א רשע אדער א גזלן איז נישט נאמן איז פשוט, נאר אפילו נשים ועבדים, וואס בדרך כלל זענען זיי ערליכע מענטשן, נאר זיי האבן נישט... מ'טראסט זיי נישט גענוג, איך ווייס, זייער דעת איז נישט גענוג שטארק, טראסט מען זיי אויך נישט לענין עדות החודש.

שיטת רבי שמעון בר יוחאי

Speaker 1: האסט געהערט פון רבי שמעון בר יוחאי? אוודאי. רבי שמעון בר יוחאי האט גע'טענה'ט, אזוי שטייט אין די משנה אין ראש השנה, "אב ובנו וכל הקרובים כשרין לעדות החודש". און ס'קען זיין אז ער האט געהאלטן אמת'דיג אז אויך אלע אנדערע פסולים זענען כשר לעדות החודש. אמר רבי יוסי, א קטן אדער אן עבד משוחרר איז אויך נאמן. וואס שטייט דא? אמר רבי יוסי אין די זעלבע משנה. אה, ניין. ר' יוסי איז געווען אלס עד, אלס א... די גמרא ברענגט אז די בית דין האבן גענומען אן עבד, איך ווייס נישט. עניוועי, ס'איז דא שיטות אין תנאים וואס זאגן אמת'דיג אז די עדות החודש איז מער קל פון אנדערע עדות, און טאקע פסולים זענען יא כשר. פארדעם פסק'נט דער רמב"ם, ניין, מ'פסק'נט נישט אזוי, נאר אז... אנדערע עדות כשרות זענען אנדערע זאכן.

הלכה א' (המשך) — אב ובנו שראו את הירח

די הלכה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"אב ובנו שראו את הירח"**. וואס טוט זיך? אונז האבן יעצט געלערנט אז ס'דארף זיין שני אנשים כשרים, און אונז ווייסן אז צוויי קרובים קענען נישט זיין עדות צוזאמען. וואס טוט זיך אז א טאטע מיט א זון האבן געזען די לבנה? קענען זיי טראכטן, לאמיר אפילו נישט רעדן דערפון, ווייל ס'איז אירעלעווענט, ווייל אונז קענען נישט זיין צוויי עדות צוזאמען. אבער **"ילכו לבית דין להעיד"**, זאלן זיי זיך יא מטריח זיין, גיין צו די בית דין צו מעיד זיין. זאגט דער רמב"ם, **"לא מפני שעדות החודש כשירה בקרובים"**, די סיבה פארוואס אונז ווילן זיי זאלן אהינגיין איז נישט ווייל מ'גייט זיי אננעמען צוזאמען, אלא פאר אן אנדערע סיבה, **"שאם ימצא אחד מהם פסול, פסול מפני שהוא גזלן וכיוצא בו משאר הפסולות"**, די סיבה איז עפעס אנדערש. אויב וועלן

הלכות קידוש החודש פרק ב' — עדות וקידוש החודש

הקדמה לפרק ב'

Speaker 1: העלא, האו אר יו? א גוטן, א גוטן.

אונז האלטן אינמיטן הלכות קידוש החודש. אונז גייען יעצט לערנען קידוש החודש פרק ב'. שפעטער אין הלכות קידוש החודש וועט זיין ממש אסטראנאמיע וואס מ'דארף קענען, און איך האף אונזער חשוב'ע חברות ר' יצחק גייט גוט מסביר זיין דעם עולם. אבער דא האלט מען נאך פארדעם, דא רעדט מען ממש בעיסיקס, און אין דעם סימן רעדט מען על פי רוב די הלכות פון די עדות. כדי די בית דין זאל מקדש זיין די חודש דארפן קומען עדות און זאגן אז זיי האבן געזען די חודש, גייען מיר דא רעדן הלכות וועגן די עדות.

יא, לאמיר זאגן וואס זיי האבן געלערנט אין די פריערדיגע פרק. דאס הייסט, אין די פריערדיגע פרק האבן מיר געלערנט, מ'קען זאגן אזוי ווי די עיקר מצוה פון קידוש החודש, אז ס'איז דא אזא זאך קידוש החודש. ס'איז דא אויך עיבור השנה, וואס איז אויך אזוי ווי א פארט פון די מצוה, אבער מיר האלטן נאכנישט ביי די הלכות. און אונז האבן געלערנט אז קידוש החודש געהערט צו א בית דין, ספעציפיש צו א געוויסע בית דין, די בית דין פון ארץ ישראל, וואס זיי מאכן די חדשים און די שנים. און יעצט לערנט מען בעצם די סדר פון די בית דין, וויאזוי געשעט אז די בית דין איז מקדש די חודש. שטימט?

זיי האבן שוין געלערנט ווען ס'פעלט אויס עדות, ווען ס'פעלט נישט אויס עדות. ס'טייטש, אויב האט מען נישט געזען די לבנה די דרייסיגסטע טאג, דארף מען מער נישט קיין עדות. די איינס-און-דרייסיגסטע איז אויטאמאטיש. סאו דא גייען מיר רעדן ווען מ'מאכט יא, ס'איז נישט קיין חודש מעובר, ווען מ'מאכט יא ראש חודש די דרייסיגסטע, דאס געשעט נאר מיט עדות. גייען מיר דא לערנען וואס די עדות ריקווייערט, וואס דארף זיין, ווער איז כשר לעדות, און וויאזוי ארבעט די סדר.

הלכה א' — הכשרים לעדות החודש

די כללי כשרות פון עדות

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, פרק ב', **"אין כשר לעדות ראש החודש אלא שני אנשים כשרים"**. ס'איז דא פארשידענע הלכות ווי איין עד איז גענוג, אדער ווי נשים ועבדים זענען גענוג פאר עדות, אבער אזוי ווי אסאך אנדערע הלכות אין עדות, דארף זיין צוויי אנשים כשרים, **"הראויים להעיד בכל דבר ודבר"**. די זעלבע זאך איז פאר קידוש החודש, דארף זיין

געווען א טעות, איינמאל זיי האבן געזאגט מקודש איז שוין דאס. ווייל מ'קען טראכטן אז די עדות איז נאר אזא פארמאל זאך אז מ'זאל זאגן עדות און מ'זאל קענען אסאך מער מקיל זיין. זאגן זיי ניין, מ'איז מחמיר מיט אלע דיני עדות.

Speaker 2: יא, איך בין נישט העפי אזוי שטארק מיט די סברא.

Speaker 1: דאס מיינט אז מ'דארף קענען זאגן. ס'איז פשוט אז אויב ס'איז אמת'דיגע חשש אז ער זאגט ליגנט, קענסטו נישט זאגן ווייל עדות החודש האט קולות, איך ווייס נישט וואס. ווייל קודם כל, דער בית דין ווייסט נישט אז ס'איז דא די לבנה, זיי ווייסן אז ס'קען זיין, אזוי האט די רמב"ם געזאגט. זיי ווייסן טעקניקלי די חשבון אז מ'קען זען, אבער אויב ס'איז דא א הלכה אז מ'דארף זען, איז נישט דא קיין וועג צו וויסן אז מ'האט געזען, ווייל ס'קען דאך זיין פארוואלקנט. ס'קען דאך זיין אז ס'איז דא קליינע חילוקים, און נישט נאר פארוואלקנט, פארשידענע אנדערע טעקניקל זאכן, וואס אפילו ס'איז שוין די צייט אז די לבנה זאל זיין ראוי ליראות, איז עס נאך נישט נראה, און דאס הייסט נאך נישט ראש חודש. סאו מ'דארף יא אן עד.

איך זאג מיר, ער איז פסול, ווייל ווען די חכמים האבן גע'פסל'ט די סארט מענטשן פאר עדות, האבן זיי גע'פסל'ט אויף אלע עדות שבתורה. איך ווייס נישט אויב ס'איז א ספעציעלע הלכה פון קידוש החודש, איך בין נישט זיכער.

Speaker 2: יא, אבער ס'איז גערעכט, ווייל איך מיינ למשל אז א רשע דחמס זאגט עדות אז יענער האט מקדש געווען, ער האט דאך אויך נישט דא דארפן קיין אנגענדע. יעדע עדות אין דער וועלט, נאר קוקן נאך חסדות. דער רמב"ם זאלטן דא אסאך פאר חסדות, אבער די חכמים האבן גע'פסל'ט. ס'איז דאך גע'פסל'ט א גוטן טאג. אז פארקערט, אויף אנדערע זאכן, אפשר צו זאגן קרובים, איך ווייס, אפשר איז נישט נוגע צו עדות החודש. רבי שמעון האט גע'טענה'ט אז ס'איז כשר. ער האט געהאט א ראייה פון דעם פסוק, "החדש הזה לכם", מ'רעדט פון משה און אהרן, וואס זענען ברידער. אזוי זאגט דער רמב"ם, האט ער גע'טענה'ט אז מ'זעט אז ברידער זענען כשר לעדות החודש. פארוואס? דאס קענסטו פארשטיין, ווייל ס'איז נישט קיין נושא פארקערט, ס'איז נישט קיין נושא פון נגיעות, ער גייט זאגן ליגנט, חוץ פון די צדוקים וואס מ'האט געהאט עפעס א משוגעת. אבער על כל פנים, א פסול עדות. דער חידוש פון פסול עדות מדרבנן קען אויך זיין, אז דאס אז דו פסל'סט די עדים מאכט דאך אז די יום טוב זאל זיין אן אנדערע טאג, יא? ס'איז דאך אזא ענין דאורייתא, ס'גייט האבן א השפעה אויף די אורייתא. ס'שטופט אפ די יום טוב מיט די אורייתא. ווייל ווי גייט עס? ווייל די חכמים, אונז פירן זיך מיט די חכמים. יש כח ביד חכמים. איך מיינ אזוי ווי דו זאגסט אויף קדושין, יעדע זאך, פסול עדות דרבנן זענען פסול עדות. אפשר איז דא זאכן וואס זענען נישט, דארף מען זען. על כל פנים, לגבי דאס יא. אפשר איז דא פלעצער ווי מ'דארף אננעמען לחומרא אויף די... אבער דא שטייט נישט אזוי, יא. מ'איז נישט מקבל די עדים, ס'איז נישט קיין גרויסע נפקא מינה, ווייל עדים ווערט נאר ווען בית דין איז צעפראווד. יא.

הלכה ב' – דין הדקדוק בעדות החודש

דין תורה – אין מדקדקין בעדות החודש

Speaker 1: אקעי. יעצט גייט דער רמב"ם לערנען וועגן די דרישות וחקירות און אנדערע זאכן וועגן די עדים. יעצט, ווי האט קודם געלערנט וועלכער איד, וועלכער מענטש איז כשר לעדות? גייט מען לערנען וויאזוי מ'איז מקבל די עדות. יא? זאגט דער רמב"ם, **דין תורה, מעיקר הדין מן התורה, וואלט ווען געווען די הלכה שאין מדקדקין בעדות החודש.** מ'דארף נישט מדקדק זיין בעדות החודש, מ'דארף נישט מאכן חקירות ודרישות, אזוי ווי ביי אנדערע עדות'שאפטן שטייט וחקרת ודרשת, מ'דארף גוט אויספארשן די עדות. ביי קידוש החודש וואלט נישט אויסגעפעלט, עדות

קומען נאך מענטשן עדות זאגן, אבער מ'וועט פסל'ען איינע פון די אנדערע סעט עדות, למשל וועט מען זיי פסל'ען פאר אן אנדערע סיבה.

דיון: פארוואס דארפן ביידע גיין?

Speaker 2: "אחד מהם" מיינט איינס פון די אב ובנו?

Speaker 1: יא, "אחד מהם" זעט אויס ווי אב ובנו. לכאורה האב איך פארשטאנען די ווארט איז אז אויב וועט זיין אן אנדערע סעט עדות וועט מען קענען נעמען איינע פון זיי, אבער ס'שטייט נישט דא אזוי. אויב איינער פון זיי וועט נישט זיין כשר פאר אן אנדערע סיבה, **"יצטרף השני עם אחר ויעיד".** פארוואס זאגט ער נישט סתם אזוי? ווייל אויב ס'זאלן קומען נאך מענטשן וואס זענען נישט כשר... לאמיר עס פארשטיין.

ווייל איינס, איך וועל דיר מסביר זיין, איך מיינ ער איז גערעכט. ס'איז דאך נאר דא איינס, נאר איינער פון די אב ובנו גייט עניוועי זיין כשר. סא דא זאגט מען אז ביידע זאלן גיין, און דעמאלטס שטייט אפילו מ'מעג מחלל שבת זיין, און ס'מאכט חילוקים. חוץ דא שטייט אז ער זאל גיין, אבער שפעטער וועט מען זען אז עדים גייען אפילו אויף אופנים וואס זענען נוגע, ס'איז דאס ווי א חידוש אז מ'מעג גיין אז מ'זאל גיין. ס'איז דער טאטע און דער זון, ביידע פון זיי צוזאמען זענען זיכער נישט כשר. סא וואס האבן ביידע צו גיין? זאל נאר דער טאטע גיין אדער נאר דער זון. אויב דו זאגסט אז מ'וועט אים דארפן פאר א צווייטע פאר, דאס הייסט, ס'קען קומען נאר איין נאך מענטש, וועט אונז זיין דער צווייטער. נו פראבלעם, פארוואס זאלן ביידע גיין?

דער תירוץ איז, מ'קען דאך נישט וויסן, ס'קען קומען מחליט זיין דער בית דין אז איינער פון זיי איז פסול. ער ווייסט נאך נישט וועלכע, ווייל ער ווייסט נישט אז ער איז א גזלן, איך ווייס נישט פונקט, ער ווייסט נישט וואס דער בית דין ווייסט, אדער ס'קען זיין וועגן דעם אנדערע שאלה. סא ממילא דארפן ביידע זאלן גיין אויף די טשענס אז דער בית דין זאל פסל'ען נאר איינער פון זיי. די עצם סיבה אז מ'זאל גיין איז פאר די סיבה אז זיי זאלן זיך קענען צוזאמענשטעלן מיט אן אנדערע סעט. אבער פארוואס דארפן זיי ביידע? איז די סיבה ווייל אפשר וועט מען פסל'ען איינער פון זיי, אז אויב מ'איז ביידע האט מען מער טשענסעס. אויף די סיבה זאלן זיי ביידע גיין. יא.

הלכה א' (המשך) – פסולי עדות מדברי סופרים

די הלכה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"וכל הפסול לעדות מדברי סופרים"**, מענטשן וואס זענען פסול לעדות, נישט מן התורה אזוי ווי למשל קרובים, נאר פאר אנדערע סיבות פון דברי סופרים וואס חז"ל האבן גע'אסר'ט פאר עדות, למשל משחק בקוביא, ווייל ס'איז עפעס אן אבק גזל, ס'איז עפעס א שטיקל גזל, ס'איז נישט קיין גזל דאורייתא וואס איז פסול מן התורה, נאר ס'איז א חשש גזל וואס די חכמים האבן מחמיר געווען נישט אנצונעמען זייערע עדות. **"אף על פי שהוא כשר מן התורה"**, איז וואלטסטו ווען געקענט טראכטן אז לגבי עדות החודש זאלן זיי זיין נאמן? איז אויך זאגן חז"ל, ס'איז פסול עדות החודש, אז ס'דארף זיין לויט אלע הלכות פון הלכות עדות.

דיון: פארוואס קען מען טראכטן אז פסולי דרבנן זאלן כשר זיין?

Speaker 1: לכאורה די סיבה פארוואס מ'קען טראכטן אז ביי עדות החודש זאל יא זיין גוט איז ווייל אפאר זאכן. איינס, ווייל קודם כל ס'איז דאך נישט שייך, געווענליך האבן מיר אונז מורא אז ער האט עפעס אן אנגענדע צו זאגן ליגנט, ער איז דאך א ליגנער. סאו ווען ס'איז דיני ממונות וכדומה, דא איז דאך ווייניגער סיבה צו טראכטן. אקעי, דאס איז א שאלה.

די צווייטע זאך איז ווייל אויך די עדים איז דאך אזא... ס'איז אנדערש ווי געווענליכע עדות וואס די עדים זענען עפעס מברר. זענען דאך דא, רעדט מען דא פון א פאל ווען דער בית דין ווייסט אז די לבנה דארף שוין צו ווערן געזען לויט זייערע חשבונות. און אויך לערנען אונז אז אויב דער בית דין זאגט מקודש, אזוי גייט שטיין שפעטער, אפילו אויב פאר סאם ריזען ס'איז

דער חילוק צווישן חזקת כשרות און ספעציעלע עדות אויפן מענטש
אבער וואס מ'האט געטוישט דא איז א גאנץ אנדערע זאך, אז מ'דארף קודם אן עדות אויף דעם מענטש. אז ער איז א כשר'ע עדות. דאס איז נישט דא, אפילו נאכדעם וואס ס'איז דא נחת המערץ, איז נישט דא אויף אנדערע זאכן דאס. די קשיא איז נישט... איך זע נישט אז ס'זאל זיין א קשיא.

ס'זעט אבער אויס אז דער רמב"ם לייגט דא אראפ, און דאס איז נישט קלאר, וואס איז מען יא נישט קלאר אז דער רמב"ם לייגט דא אראפ אז ס'איז דא אזוי ווי בעצם, בעצם איז מען כשר אלעס אן קיין דקדוק, און ממילא האט מען מקבל געווען מכל אדם.

לכאורה דאס איז די צוויי זאכן וואס מ'האט נישט צו טון, ווייל די מקבל זיין מכל אדם איז סתם אזוי א הלכה און הלכות עדות, נישט קיין ספעציעל קילא ווייל די זוממים זענען כשר. א חלק פון די מדקדק איז מען ניין, מדקטיק מיינט ברית, דרושת חקירות. אזוי מיינ איך.

וואס מיינט "דין תורה שאינו מדקדקין"

דין תורה שאינו מדקטיקין מיינט דין תורה אז מ'נעמט חזקת קשיאות? חזקת קשיאות איז סתם אזוי א דין. ס'איז נישט דא קיין דין תורה אז מ'איז מדקטיק אין עניטינג. ס'איז נישט קיין נייע זאך. לאמיר זאגן אז די רבנן איז דא א דין, ס'קומט דא אריין, ער זאגט דאך דין תורה.

איך מיינ ער מיינט צו זאגן אז מדין תורה איז אלעמאל אזא, אז א יוד איז כשר, ווייל ס'איז דא א ספעציפישע פראבלעם האט מען דאס געסטאפט, און אויכעט האט מען געמאכט דרישות וחקירות, וואס דאס לכאורה איז אויך א וועג צו כאפן די שקרנים, נישט א וועג צו מאכן די עדות מער זיכער. פארשטייט זיך, ס'איז דא צוויי זאכן דא. יא.

די מעשה מיט די מינים

אז על כל פנים, איז בראשונה, פאר ס'איז געשען א נייע תקנה, האט מען מקבל געווען עדות פון יעדער איד. פארוואס? ווייל יעדער איד האט א חזקת התקשרות. ס'איז שוין נאך די הלכה אז מ'דארף יא זיין א כשר'ע עדות. אבער פארוואס מאכט מען חקירות הדרישות? ווייל אפילו נאכדעם וואס ער האט שוין א חזקת התקשרות, וועלן אונז נאך מער מאכן חקירות הדרישות צו מאכן זיכער אז ס'איז נישט קיין עדות מזוממים וכדומה.

אבער דא פלעגט מען נישט מאכן חקירות הדרישות ווייל... ווייל פאר די סיבה, און יעדער איינער אטשיי ובלדך שאי פסול האט מען יא אנגענומען. ניין, צוויי אנדערע זאכן. מ'טשעקט נישט אויף דעם מענטש. דרישת וחקירות איז צו מ'פרעגט אים אויס אין זיין עדות. שפעטער איז געווארן צוויי תקנות, סיי אז מ'טשעקט אויס דעם מענטש און סיי אז מ'טשעקט אויס זיין עדות פאר דרישת וחקירות, וואס דאס איז כדאי צו מאכן זיכער אז ס'איז נישט קיין זאמב"ם וכדומה. האב איך צוויי אנדערע זאכן.

מ'נעמט נישט אן די חסד קשיא, ליינט די גאנצע הלכה. די לפיכך איז... לפיכך, אויב בראשונה, יא, בקיצור, מ'פלעגט אננעמען יעדער איינער, אזוי איז דאך די הלכה.

אבער, ס'איז געווען א מעשה, נאכדעם איז געווארן א טשענידזש, והיו המינים האבן אנגעהויבן מקלקל זיין. ס'איז טייטש אז די צדוקים האבן געטרייט אונטערלייגן פיסלעך אויף חז"ל אז די קידוש החודש זאל נישט געלונגען. ס'איז דא פארשידענע מעשיות אויף דעם. והיו שוכרים אנשים להעיד שראו ואין להראות, זיי האבן געדינגען מענטשן זיי זאלן גיין עדות זאגן אז זיי האבן געזען די לבנה ווען זיי האבן נישט געזען.

די תקנה פון חכמים

התקינו האבן די חכמים מתקן געווען שלא יקבלו בית דין עדות החודש, דער בית דין זאל נישט אננעמען סתם פון אבי ווער, **אלא מעדים שמכירין בית דין אותם שהם כשרים,** נאר פון עדים וואס דער בית דין ווייסט אז זיי זענען כשר.

שפעטער גייט שטיין וויאזוי מ'ווייסט, טייטש אז פון ווייטע פלעצער דארפן מיטקומען באקאנטע מענטשן, אדער פון די בית דין פון יענע פלאץ וואס זאל

החודש וואלט מן התורה נישט אויסגעפעלט. און די הלכה וואלט ווען געווען מן התורה, אז אפילו קידוש החודש וואלט

עדות החודש: דין תורה שאין מדקדקין, תקנת חכמים וועגן מינים, און שליחת מכירין

הלכה ב (המשך) — דין תורה שאין מדקדקין בעדות החודש

דאס הייסט, דאס איז נאך אלץ די הלכה, דער חג האט געהאט. טאמער ס'קומט עדים זוממין, ווערט נישט בטל דער חודש, ס'איז נאך אלץ אזוי.

און לכאורה דאס איז ווייל מן התורה דארף מען נישט מדקדק זיין. אדער פארקערט, וויבאלד אפילו אז זוממין זענען כשר, איז לכתחילה דארף מען אויך נישט מאכן בדיקות וחקירות.

די עיקר ריזן פארוואס מ'מאכט בדיקות וחקירות איז דאך כדי מ'זאל קענען מזים זיין, אזויווי מ'לערנט דאך באיזו שעה, באיזה מקום, אלע זאכן וואס מאכט עס אז מ'זאל קענען טשעקן צו ס'איז טאקע געווען. אבער וויבאלד ביי עדות החודש, אפילו ווען מ'טשעקט יא און ס'איז עדים זוממין, איז עס עניוועיס מקודש, איז דארף מען נישט בעצם מאכן קיין דקדוק.

וואס מיינט "אין מדקדקין" — צוויי זאכן

וואס מיינט בעצם צוויי זאכן: מקבל זיין פון יעדן איינעם, באלד וועט מען זען דעם רמב"ם, און נאכדעם וועט מען מאכן דרישה וחקירה. דאס איז צוויי זאכן וואס ער לייגט אראפ אין דעם. ס'איז א חידוש.

לפיכך, וויבאלד אזוי איז בעצם דער דין, לפיכך, היה בראשונה איז אזוי טאקע געווען, אזוי האט מען טאקע געטון להלכה בראשונה אין די פריערדיגע יארן, ווען וועלט איז געווען וועלט. ס'שטייט נישט קלאר ביי וועלכע פוינט, אבער ס'איז דא אין א מעשה ווען ס'איז געווען. יא, איך גיי שוין זאגן.

הלכה ג — בראשונה מקבלין מכל אדם, און די תקנה וועגן מינים

בראשונה האט מען מקבל געווען עדות החדש מכל אדם בישראל. די הלכה אז ס'דארף זיין עדים כשרים איז ווייטער דא. אבער יעדער אדם בישראל האט מען געגלייבט. פארוואס? **שכל ישראל בחזקת כשרות.** יעדער איד האט א חזקת כשרות.

דער ענין פון "כל ישראל בחזקת כשרות"

איך מיינ די מפרשים זאגן, יעדער איד וואס זעט אויס ווי א וואוילער איד, ווייל ס'איז דא אין דעם... כל ישראל בחזקת כשרות מיינט א איד וואס זעט אויס ווי א... דאס האט נישט קיין מפרש וואס איך האב געזען געזאגט. כל ישראל בחזקת כשרות... וואס זאל דער ענין זאגן? ער האט געזאגט, ער האט געזאגט, ער האט געזאגט.

ווייל אין אן אנדערע פלאץ שטייט אז אן עם הארץ נעמט מען נישט אן גארנישט אפילו מיט א תורה. אן עם הארץ קען עס נישט אן ווי אן עם הארץ. איך ווייס נישט פונקטליך וואס איז געווען אמאל די געהערע עמריץ. מ'דארף שוין זען פון דאס. אבער על כל פנים, א פאני קשיא, פון אן אנדערע פלאץ שטייט עמריץ. ס'איז נאך אלץ אמת צו די הלכות עמריץ וועסטו רעדן איינער, איינער האט נישט קיין חזקת התקשרות.

וואס קומט עס דא אריין בכלל? איך פארשטיי נישט בכלל די קשיא פון מחילת כבוד הייליגן מפרשים. איך ווייס נישט וואס ער ווילט. ווייל די ווערטער כל ישראל בחזקת התקשרות איז נישט אזוי פשוט. יעדער איז א געוויסע מתקשרות. עמריץ האט שוין א... אויב ס'איז דא א דין מיט די רבנן, אויב ס'איז דא א דין אז אן עם הארץ איז עפעס א רייסא אין זיין כשרות, איז עס דאך נישט דא א רייסא. אוודאי, עד שיבדל לך, זאגט ער, עד שיבדל לך, ס'איז עפעס א געוויסע יבדל, נישט וודאי, ספק, וואס א חילוק?

כל ישראל מיינט נארמאל, א איד. לאמיר נישט אנקוקן ווי אן עם הארץ איז עפעס א זאך, וואס מאכט זיך אן עם הארץ. אפילו דו האסט א גרויסע סעקט פון דעם עולם. ניין, ס'איז נישט, דו ווייסט נישט, דו ווייסט נישט, דו ווייסט נישט.

הלכה (א) (המשך) – מכירים אותם: עדות דורך בריוו Speaker 1

נו, נו. יא. פיי. זעט מען אויס אז ס'שטייט אז ער דארף קומען, דארף מען קומען. זייט ווען קען מען מאכן עדות מיט א בריוו? ווי איז דא אזא זאך?

אבער ס'איז נישט קיין דין עדות, ס'איז א דין פון... גוט? ס'איז א דין פון מברר זיין, פון העלפן מאכן זיך איינער עדות. ניין, ס'דארף נישט קיין דין עדות אויף די צוויי מענטשן. ס'דארף זיין א פראקטישע זאך צו מאכן, מיינער שאלה אין דעם. מיינער העלפט. מיינער העלפט.

אויב דער וועקסלער אליין קען דעם מענטש, איז ער דאך ווייטער גוט. מ'רעדט דאך, מ'רעדט דאך דא אים איינעם א קנא, אזוי שטייט דאך נישט. אויב ער קען נישט, אויב ער קען אים, וויסט מען דאך אז ער איז א כשר'ע איד. אבער אויב מ'קען אים נישט, דארף מען א צווייטער זאל מעיד זיין אז ער איז א כשר'ע איד.

אבער דאס וויסט מען איז מסתמא א סארט עדות אויך, איך ווייס נישט פארוואס ס'זאל נישט זיין. איז דאס איז איין תקנה וואס מ'האט געמאכט.

הלכה יב – חשבונות פון בית דין און חקירות ודרישות פון עדים Speaker 1

נאכדעם, ס'זעט אויס די נעקסטע הלכה איז די פארט פון די נעקסטע תקנה פון די חקירות וואס דער בית דין האט געטשעקט. דאס הייסט, בעצם האט מען דאס נישט געדארפט לכאורה. פארוואס? ווייל א איד זאגט אז ער האט געזען די לבנה, וואס איז א חילוק? אפילו אזוי וואלט מען געווען כשר אזוי ווי דאס.

ניין, רייט, אין אנדערע ווערטער, די אלע טשעקס איז נאר... דאס הייסט, דא די ערשטע זאך וואס מ'האט געראכט פרק א', צו וויסן דעם בית דין דארף רעכענען, צו וויסן צו ס'קען בכלל זיין די לבנה היינט. איז אלעמאל געווען. דאס איז נישט קיין בדיקת חקירות.

אבער די בדיקת חקירות וואס איז פריט, וואס איז ביידע לכאורה קענען זיין, אדער נאר, נישט ביידע קענען זיין א חלק, ביידע קענען זיין א חלק וואס איז נאר א וועג צו כאפן דעם מענטש אז ער האט געזאגט א ליגנט, אז צוויי אנדערע זאכן, אדער דאס איז פשוט זאכן וואס אין געוויסע דיטעלס וואס, אזוי האב איך געזען, איינער איז מסביר, אז מ'וואלט נישט משים לב געווען. ס'פעלט נישט אמת'דיג אויס לגבי די הלכה צו די נייע חודש צו וויסטו ס'איז געווען אזוי אדער אזוי.

אזוי ווי אין אלע בדיקת חקירות וואס אונז לערנען מעשה בדק בן זכאי ובקצת עינים יא, מ'פרעגט געוויסע שאלות וואס איז נישט עכט נוגע צו די עדות, נאר ס'איז נאך א דיטייל פון די ריאליטי, מ'זאל קענען מכחיש זיין די עד מיט דעם.

סא דא, וויאזוי איז מען מכחיש? זאגט דער רמב"ם, דורכדעם וואס דער בית דין גייט וויסן ווער ס'דארף זיין אין די דיטייל וואס איז נישט מעכב, ווייל ער איז נישט משנה, נאכדעם וועט ער וויסן אויב ער זאגט פאלש, ווייסט ער אז ס'איז א פאלשע עדות.

די ווערטער פון דער רמב"ם

זאגט דער רמב"ם, יא, זאגט דער רמב"ם: "בית דין מחשבים בדרכים שהצטגנונים מחשבים בהם", די וועג פון חכמת התכונה, פון אסטראנאמיע, וויאזוי מ'רעכנט אויס, "וידועים שהלבנה כשתראה בחדש זה", זיי ווייסן ווי די שעיף און די ענגל פון די לבנה, "אם תהיה בצפון השמש או בדרומה", וועט עס זיין צפון זייט פון די זון אדער די דרום זייט פון די זון, "ואם תהיה רחבה או קצרה", ווי לאנג ס'וועט זיין.

רחבה איז ברייט, און קצרה איז טייטש ברייט אדער קורץ. נישט קלאר וואס ס'מיינט, ווייל לכאורה די אנהייב חודש איז אלעמאל קצר. איך ווייס נישט פונקטליך וואס דאס מיינט.

ער זאגט אז אפשר מאכט עס יא א חילוק, אפשר א פאר שעה שפעטער איז עס אביסל ברייטער. אדער, ער ברענגט אן אנדערע פשט, אז אפשר רחבה

מעיד זיין אז ער איז א וואוילער איד. מן המכירין, אזוי שטייט אין ראש השנה. ושיהיו דורשין וחוקרין את העדות. צוויי זאכן. איינס, מ'נעמט נאר פון עדים וואס האבן א רעפיטעישאן, זיי זענען וואוילע אידן. און מ'מאכט יא דרישות וחקירות.

דאס שטייט נישט קלאר אין די משנה אז דאס איז וועגן די תקנה, אבער אזוי זעט אויס דער רמב"ם האט פארשטאנען, איך ווייס נישט פון וואו ער האט עס גענומען, אז בעצם לאזט מען נישט מאכן דרישה וחקירה, אבער וועגן די ביתוסים און וועגן די צדוקים, whoever they were, האבן זיי אנגעהויבן צו מאכן אויך דרישה וחקירה.

וואס ס'שטייט זיכער איז אז מ'האט אויפגעהערט צו אננעמען די חזקת כשרות, מ'האט געזאגט אז מ'דארף א ספעשל אזויווי א תעודת כשרות אויף דעם מענטש, אז מ'זאל וויסן אז ער איז א כשר'ער ערליכער.

וואס האבן די מינים געוואלט?

אדער האבן זיי געוואלט צונעמען די אויטאריטי, ווייל עדות החודש איז אן ענין פון אויטאריטי, די בית דין פון כ"ג, די בית דין אין ירושלים, די ראש בית דין, האבן זיי געוואלט דאס אונטערברענגען. אדער קען זיין, אזויווי זיי זאגן, אז זיי האבן געוואלט מאניפולעטן אז פסח למשל זאל אויסקומען שבת, אזוי אז ס'זאל שטימען די עומר זאל מקריב זיין ממחרת השבת וכדומה, אזא סארט חשבונות. נישט זייער קלאר וואס איז געווען די אגענדע פון די מינים, אבער על כל פנים זיי האבן געשטערט, האט מען געמאכט די תקנה אז מ'דארף קענען די עדים.

הלכה ד – שליחת מכירין עם העדים

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "לפיכך" – רש"י זאגט די טעמים וואס דו זאגסט, אבער ס'איז נישט... ס'איז דא אנדערע טעמים, ס'איז נישטא... ס'איז נישטא... פארוואס. יא, ווייטער זאגט דער רמב"ם, "לפיכך", א היסטאריע, "אם לא יהיו בית דין יודעים את העדים שראו הירח" – אויב דער בית דין קען נישט די עדים וואס זענען געקומען פון ווייט – "משלחין אנשי העיר שנראה בה עם העדים שראו עדים אחרים", איז די אנשי העיר וואס דארטן האבן די עדים געזען די לבנה, האבן געדארפט מיטשיקן אנדערע עדים "שמזכין אותם לבית דין", זיי זאגן עדות פאר בית דין אז דאס זענען גוטע עדים, "ומודיעין אותם שאלו כשרים הם, ואחר כך מקבלים מהם".

ווער זענען די מכירין?

וויאזוי ווייסט מען אז די ערשטע עדים? דאס זענען מכירין, מ'מוז שיקן מענטשן וואס דער בית דין קען. דאס איז די תירוץ. פון די לאקאלע בית דין אדער פון די לאקאלע מענטשן וואס זענען באקאנט, די ראשי הקהל.

צו איז דאס א דין עדות?

ס'איז נישט איינגעפאלן אויף קיין שום אופן מ'שיקט אן עדות. די עדות... יא, אקעי. איך ווייס נישט. אקעי, קען זיין אז ס'איז א דין עדות אזויווי... על כל פנים, ס'איז זיכער אז די צווייטע עדות זענען אזעלכע מענטשן וואס דער בית דין קען יא. אזוי מוז מען זאגן. און זיי זאגן אז די אידן זענען כשר'ע אידן. בעצם ס'איז א קיום עדות.

ער דארף נישט זאגן גארנישט, ער דארף נאר זאגן אז ער איז נישט קיין צדוקי. איך מיינ, ס'איז בעיסיקלי די "character witness", רייט?

איך זע אז ער ברענגט אז ס'איז טאקע דא א שמועס אין די פוסקים צו מ'האט געדארפט עקטשועלי קומען אדער א בריוו וואלט געהאלפן. נו, נו. יא. פיי.

צו קען מען מאכן עדות מיט א בריוו?

זייט ווען קען מען מאכן עדות מיט א בריוו? וואו איז דא אזא זאך? אבער ס'איז נישט קיין דין עדות, ס'איז א דין פון... גוט? ס'איז א דין פון מברר זיין, פון העלפן מאכן זיכער די עדות. ניין, ס'דארף נישט זיין קיין דין עדות אויף די צוויי מענטשן. ס'דארף זיין א פראקטישע זאך צו מאכן... מכירין העיד. מכירין העיד.

הלכות קידוש החודש – עדות וחקירות ודרישות

ניין, ס'איז נישט קיין דמיון. ס'איז אן אמת'דיגע זאך אז ס'איז א געוויסע הויכקייט. ס'איז נאר נישט דא קיין... נאמבערס. א מענטש זאגט אז זיי האבן נישט געהאט, היינט קענסטו יא אז ס'איז דא אזעלכע כלים וואס מ'קען נוצן צו רעכענען פונקטליך, אבער רוב מענטשן האבן עס נישט.

די מענטשן, דאס הייסט ער זאגט די רעכטע זייט אויף די לינקע זייט, איז א קלארע זאך, א מענטש, אדער דאס אדער יענץ. אבער ער זאגט אזוי, די נעקסטע הלכה גייט צוויי שטאק כח. וויפיל איז צוויי שטאק? ס'איז צען פיס, קיינער ווייסט וואס איז א שטאק. סאו, ס'איז ווייניגער קלאר, אבער ס'איז נישט קיין דמיון, ס'איז אן אמת'דיגע זאך וואס ער זעט ווי הויך ס'איז אין די הימל.

אם נמצאו דבריהם מכוונים

זיי פרעגן אויס די עדים לפי החשבונות. **אם נמצאו דבריהם מכוונים למאי דאיכא בחשבון**, אויב די עדים וואס זיי זאגן שטימט מיט דעם וואס די דיינים ווייסן אז ס'דארף געשען, **מקבלים עדותם**, ווייסט מען אז זיי זענען גוטע עדים, מ'נעמט זיי אן. **ואם לא נמצאו דבריהם מכוונים, אין מקבלים עדותם**, אונז קענען זיי נישט טראסטן, נעמט מען נישט אן יענע עדים. דאס איז דאך חקירות ודרישות.

וואו מ'קען זען די חשבונות

און אויב מ'ווייל וויסן די חשבונות, לכאורה דער רמב"ם אליינס גייט דאס מסביר זיין אסאך שפעטער, וויאזוי מ'ווייסט טאקע וויאזוי ס'דארף זיין. דא זאגט ער נאר די הלכות פון...

דיסקוסיע: צו העלפן די חקירות קעגן די בייטוסים?

פון דעם וואלט נישט געהאלפן, דאס וואלט נישט געהאלפן למשל קעגן די צדוקים, ווייל זיי וואלטן געקענט נעמען פראפעסיאנעלע עדים וואס ווייסן אויך בערך וואס צו עקספעקטן.

אה, קען זיין אז יא, ווייל דאס האט אויס די מכירים אותם. דאס איז ביידע. איך געדענק די מעשה איז געווען אינטערעסאנט, ווייל די מעשה וואס די גמרא ברענגט איז איינמאל איז געקומען איינער און מ'האט אים געגעבן שוחד ער זאל זאגן פאלש, און ער קומט און ער פארציילט א גאנצע מעשה, עפעס א פאני מעשה וועגן די לבנה פאר וואסער. יא, ס'האט א וויידל מיט פנים מיט אזאכן.

איך זאג אויף דעם וואלט שוין געהאלפן דורך חקירות ודרישות אליין, אבער איך זאג אז די בייטוסים קענען דאך אמאל נעמען א סאפיסטיקירטע גנב וואס ווייסט יא וואס די לבנה זעט אויס, ווי ס'דארף אויסזען. אויב ער האט געלערנט די זעלבע אסטראנאמיע, אבער ער האט געלערנט פאריגע חודש. ער ווייסט נישט צו זאגן זאכן וואס זענען מופרך. אויף דעם דארף מען עדים וואס מכירים אותם.

דיסקוסיע: וואס איז דער צווייטער לעוועל פון בדיקות?

Speaker 2

איך פארשטיי שטארק, וואס איז די בדיקות? ס'איז נאך א לעוועל פון טשעקן.

Speaker 1

ניין, דער צווייטער קען זיין אז ער איז טאקע אן ערליכער איד, אלעס פיין, אבער אפשר האט עס אים עפעס געדאכט, ס'האט זיך אים געדמיונט, און דאס גייט ארויסקומען ביי די חקירות ודרישות. אבער ס'זעט אויס קלאר אז די בדיקות איז כדי אז ס'זאל נישט זיין קיין עדים זוממים, שקרנים.

ער זאגט מקבלים אותם, אין מקבלים אותם. איך האב געטראכט אויף די לשון, נישט אזוי ווי אונז ווייסן אז זיי זאגן ליגנט, זיי זענען וואוילע מענטשן, נאר ס'האט זיך זיי געדאכט. מ'רעדט דאך פון עדים וואס זענען געקומען מיט עדים וואס זענען מכירים אותם. אבער בחקירות ודרישות שטעלט זיך ארויס אז זיי האבן נישט מכוון געווען, זענען זיי נישט גוט געזען, זיי האבן נישט גוט באטראכט.

מיינט ווייטער פון די שמש. דאס הייסט, ס'קען זיין אפאר דעגריס, די זון האט א געוויסע פלאץ וואו ס'פארט יעדע צייט פון די יאר, און די לבנה קען זיין, אזויווי ער זאגט צפון או דרום, אזויווי רעכטס אדער לינקס פון וואו די זון איז שוין נישט געווען, נאך די שקיעה געווענליך, אבער ס'איז שוין נישט דא די זון, אבער וואו די זון איז געווען. און ס'קען זיין אביסל ווייטער און אביסל נענטער. אזוי איז נאך א טייטש.

לויט דעם וועט זיין די סייז, די ברייטקייט פון וויפיל ס'איז באלאכטן. לכאורה די רוחב הלבנה איז לכאורה אלעמאל די זעלבע. איך ווייס נישט, אפשר דארף מען טשעקן, אפשר נישט, אבער ווייל דאך אנהייב חודש מוז עס זיין פיצ. פארשטייט? אויב ס'איז די דריטע טאג איז עס גרעכער, אזויווי ער ווייזט. פארשטייטו וואס איך זאג?

Speaker 2

יא.

Speaker 1

עניוועי, אפשר פרעגט מען דאס סתם כדי צו זען.

"ולאִיזה צד יהיו ראשי קרניה נוטים", צו וועלכע זייט איז די לבנה גענויגט, אזויווי צו וועלכע זייט די צוויי שפיצן פון די לבנה זענען, אויף ארויף, צו וועלכע זייט זיי זענען. דאס הייסט, ס'קען זיין די לבנה איז דאך אזויווי א האלבע סירקל, אזויווי א פיקטשער פון א לבנה, און ס'איז דא אמאל געוויסע חדשים וואס ס'איז אזויווי פוינט ביידע ארויף, אזויווי א טעלער, און אמאל איז מער אויף די זייט, אזויווי א קאמע, נישט א קאמע, א פרענטעסס אזא. בקיצור, ס'קען זיין פארשידענע אופנים, תלוי אין חשבון וואס ס'איז.

וויאזוי מ'פרעגט אויס די עדים

און נאכדעם וואס די בית דין מאכט די חשבונות, נוצן זיי דאס צו קענען אויספרעגן די עדים. "כשבאו העדים להעיד", האסט געסקיפט די... "כשבאו העדים להעיד", כשבאו עדים להעיד, און די עדים קומען מעיד זיין, נוצן זיי די חשבונות וואס זיי מאכן מיט זייערע אצטגנינות, און זיי בודקין אותה, און מיט דעם ווייסן זיי וויאזוי אויסצופרעגן די עדים.

זיי פרעגן, "כיצד ראיתם אותה? האם ראיתם אותה בצפון או בדרום? לאיכן היו קרניה נוטות?" צו וועלכע זייט איז געווען די עקן פון די לבנה. "כמה היתה גבוהה בראיית עיניכם?" ווי ווייט, ווי הויך אויף די הימל האט עס ענק אויסגעקוקט. "וכמה היתה רחבה?" און ווי ברייט האט עס ענק אויסגעקוקט.

דיסקוסיע: פארוואס די הויכקייט איז נישט גערעכנט געווארן

רייט, סאו דא האט ער צוגעלייגט עפעס וואס ער זאגט אז זיי רעכענען, וואס דאס איז ווי הויך ס'איז. ווי הויך מיינט ווי פלעכער פון די ערד, בעסיקלי, רייט, ס'איז העכער פון די הארייזאן. ס'קען זיין אז דאס, איך האב נישט פארשטאנען קלאר די ריעליטי, ער זאגט אז מ'זאל קוקן אין די בעק, איך ווייס נישט.

ס'קען זיין אז דאס איז תלוי פשוט אין די צייט, אויב ס'איז נישט טאג און נאכט. ס'גייט דאך שקיעה, ס'קען זיין אז אין די ערשטע טאג פון די חודש, מ'זעט עס נאר גלייך פאר ס'גייט אראפ, ס'איז נאר דא אפאר מינוט, סאו ס'קען נאר זיין א געוויסע הויכקייט.

אבער מ'וועט שוין זען אין די נעקסטע הלכה אז דער לעוועל פון הויכקייט איז שווערער משער צו זיין, ס'איז נישט דא קיין קלארע זאך. סאו בעצם, ס'איז נישט קלאר אז מ'קען מכיר זיין מיט דעם איינעם מיט דעם. סאו אפשר וועגן דעם שרייבט ער נישט אז זיי האבן עס גערעכנט, אבער...

איך טראכט אפשר אנדערש, אפשר די סיבה פארוואס זיי האבן עס נישט גערעכנט איז ווייל ס'איז טאקע נישט דא קיין קלארע... דאס האט אלעס צוטון מיט בערך וויאזוי דער מענטש איז זיך מדמה', אבער מ'קען יא זען א שקרן. אויב זאגט ער ס'איז געווען ממש העכער מיין קאפ, אדער ער זאגט זאכן וואס מ'זעט אפווים גוזמאות, זאלן זיי וויסן אז דער מענטש...

אבער אויף די אנדערע זאך... אבער לכאורה, ווייל מ'קען זיך טועה זיין אין דעם. ס'איז נישט קיין גזירת הכתוב, ס'איז נישט קיין קלארע זאך אז ס'איז געווען האלב וועג. דו האסט נישט געזען די לבנה. דאס איז נישט מער ווי איינער וואס ווייסט אז די לבנה דארף קומען. דו האסט געזען אויף די וואסער, און לויט דעם חשבון מוז זיין אז די לבנה איז אויף די הימל. אבער דו האסט נישט געזען די לבנה.

איך מיינ אז ס'מיינט אז מ'גייט זאגן פריער אז ס'קען זיין א וואלקן. ס'איז נישט קלאר. איך ווייס נישט ווען א מענטש שטייט נאר יענעם'ס שוץ און טון עפעס. ווייל ס'איז נישט גענוג קלאר. איך האב נישט ליב אז מ'דארף מאכן זאכן וואס מ'קען לערנען. פשוט בעל הבית'יש דארף מען מאכן אזעלכע תורות.

וואס איז שלעכט? ער גייט זאגן... שפעטער זאגט ער קלאר עפעס. **שמא עבים נתקשרו**. יא, די זעלבע נעקסטע זאך. דו האסט געזען עפעס א שפיגל? גיי ווייסן. ס'איז נישט גענוג קלאר. געזען, דו דארפט האבן געזען קלאר.

קען נישט מיט בעל הבית'שע, אבער דער רמב"ם זאגט איין זייערע אידן. ער זאגט נישט, דאס הייסט נישט געזען. נישט וועגן אפשר איז דא עפעס א טעות, נאר **אין זו ראייה**. דאס טייטש נישט געזען די לבנה.

חידוש: "אין זו ראייה" מיינט נישט "שקרא"

פאר ווייטער. **אמר אחד, ראיתיו וגובה בעיני כמו שתי קומות**. איך ווייס נישט אז דער רמב"ם מיינט אז דער רמב"ם, איך וועל זאגן וואס איך טייטש. איך טייטש **אין זו ראייה** לאפוקי אז ס'איז נישט פשוט אז ער איז א שקרא. מ'גלייבט אים. שפעטער זעט מען הלכות וואס זענען צוויי אנדערע זאכן, נאר ער זאגט קעגן וואס אונז ווייסן דעמאלטס צו זאגן אז ער איז א שקרא.

אין זו ראייה מיינט אז ער איז נישט קיין שקרא, אבער ער האט נישט געזען גענוג קלאר. ס'איז א צווייטע זאך, ס'איז נישט געזען גענוג קלאר, אבער דאס הייסט נישט ראייה. אקעי.

הלכה ה (המשך): חילוקים אין גובה הלבנה — "כמו שתי קומות" vs "כמו שלש קומות"

Speaker 2

אבער אויף די אנדערע זאך וואס דער רמב"ם האט געזאגט, אז... ווי הויך ס'איז. אויף דעם זאגט דער רמב"ם אזוי: אויב איינער פון די עדים זאגט **ראיתיו וגובה בעיני כמו שתי קומות**, ער האט אויסגעקוקט אזוי ווי צוויי שטאק ארויף אין דעם הימל. **ואמר השני**, ניין, מיר האט עס אויסגעקוקט דריי שטאק, **איז מיר מצטרפים**. קען מען זיי צוזאמענשטעלן, ווייל דאס זענען דאך אזעלכע השערות. ס'איז דאך נישט אמת'דיג שייך צו זאגן.

אבער טאמער זאגט ער... יא, ניין, איך זאג ס'איז ביידע. ס'איז דאך השערות, ממילא השערות קען איינער זאגן אביסל אנדערש ווי די אנדערע. **אמר אחד כמו שלש קומות, ושני אמר כמו חמש, אין מצטרפין**.

טייטשט ער, ס'איז דא צייטן ווען די לבנה איז אסאך העכער און אסאך ווייטער פון די הארצאן, יא? איז פשוט, זיי רעדן וועגן אנדערע זאכן. ווען איינער זאגט דריי און איינער זאגט דאפלט פון דעם, אדער פינף, רעדן זיי דאך נישט פון די זעלבע זאך.

צוויי. קומה מיינ איך מיינ קומת אדם, יא, נישט א שטאק. קומה איז טייטש ווי הויך א מענטש איז, יא? יא, מיינ איך, עברי טייטש. אניוועי, ס'איז א חילוק פון צוויי, איז שוין נישט קיין טעות. אדער, אזוי ווי זאגסט, ס'איז נישט קיין השערה וואס איז די זעלבע זאך. און ס'איז שוין א מכחה פון די איידעם.

דיסקוסיע: פארוואס קען נישט זיין אז זיי האבן געזען אין פארשידענע צייטן?

Speaker 1

איך פארשטיי נישט, אבער איין זאך, פארוואס קען נישט זיין אז ס'איז געווען א מינוט שפעטער און ס'איז שוין ארויסגעגאנגען?

Speaker 2

ס'איז יא משמע, איך ווייס נישט פון וואו דער רמב"ם האט דאס גענומען, ס'איז יא משמע אז לא מדקדקין, קלאר דקדוק'ט מען נישט, און שפעטער האט מען דאס צוגעלייגט אויכעט. סאו, נאט שור.

Speaker 2

יא.

הלכה יג — ראינוה במים, בעבים, באספקלריא

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, וועלכע פון די בדיקות מאכן א חילוק און וועלכע נישט?

זאגט דער רמב"ם, **"אמרו העדים ראינוה במים"**, אויב די עדים זאגן זיי האבן געזען די לבנה'ס אפשפיגלונג אין די וואסער, ס'איז נישט די לבנה נאר די... זיי האבן געזען די לבנה'ס אפשפיגלונג, זיי האבן געזען די פיקטשער פון די לבנה אין די וואסער. **"או בעבים"**, זיי האבן געזען די לבנה אזוי דורך די וואלקענעס. **"או באספקלריא"**, זיי האבן געזען די לבנה אויף א שפיגל, אויף די פענסטער למשל, זיך אפגעשפיגלט.

"או", איך ווייס נישט, דאס מיינט טעכניקלי די זאך וואס מ'לייגט א לעכטער אין?

Speaker 2

יא, אזוי ווי... באספקלריא, א קוקער? א פענסטער טייטש א פענסטער? אספקלריא? איך ווייס נישט. אקעי. זוכית זאגט ער, יא.

Speaker 1

"או אפילו אם לא ראה אלא מקצתו ברקיע ומקצתו בעבים", מ'האט געזען די לבנה זיך ארויסשטעקן פון אונטער די וואלקענעס, האבן מיר נישט געזען די פולע לבנה. **"או במים או באספקלריא"**, עפעס האבן מיר נישט געזען אויף די הימל?

ס'איז דא וואס זאגן מ'קען זען ביידע. מ'האט געזען אויף די הימל למשל, אבער נאך א רגע האב איך עס נישט געזען, האב איך עס געזען אויף די וואסער, האלב פון דעם. מ'האט געזען האלב, ס'איז נאר געווען אפשר... גלייך וואס איז ארויסגעקומען, און ס'איז געווען א לעיק אויף די עק פון די... אקעי. באספקלריא? אקעי. עפעס אזא זאך.

אה, ער האט געזען דורך אספקלריא, און נישט קלאר צו ער האט געזען די לבנה. האט ער געזען... ווען איינער זעט דורך זיין גלעזער, זעט ער דאך יא די לבנה, אבער ווען ס'איז נישט זיכער צו ער האט געזען די לבנה, צו ער האט נאר געזען די אפשפיגלונג אויף די...

ער ברענגט אז ס'איז דא וואס לערנען אז באספקלריא מיינט ער זעט דורך גלאז, אבער פשוטות מיינט נישט דאס. פשוטות מיינט ער זעט נאר דורך גלאז, אפשפיגלונג.

וואס איז דורך גלאז? א געהעריגע ראייה. איך מיינ, איינער וועט זאגן קוקן ראיות אסורות דורך גלעזער, דו ווייסט אז ס'איז א ראייה.

Speaker 2

יא. אפשר. אקעי. או באספקלריא איז נישט גוט, אבער צוויי באספקלריא. אקעי. פארשטיסטו דאך זאגט פאר איינמאל.

פארוואס דאס איז נישט קיין עדות

Speaker 1

דאס הייסט נישט געזען די לבנה. דאס איז נישט אן ענין אז זיי ווערן פסול, נאר דאס הייסט נישט געזען די לבנה. האסט געזען עפעס, אבער האסט נישט געזען די לבנה. די עדות איז דאך אז מ'זאל געזען די לבנה. דאס אז די לבנה איז דארטן, קען מען דאך סתם אזוי וויסן פון חשבון. ס'העלפט נישט דאס אז דו האסט געזען אין די וואסער, ווייל דו האסט נישט געזען די לבנה. אבער

קידוש החודש — הלכות עדות הלבנה: בדיקות העדים וקבלת העדות

הלכה ה: ראית הלבנה דרך בבואה (שפיגלונג) — אין זו ראייה

Speaker 1

ער טענה'ט, שרייבן ר' חיים קאניעווסקי, אז דער בית דין האט דאך געוואוסט, לויט וואס דער רמב"ם האט נישט געשריבן, אבער אין אנדערע פלעצער איז יא משמע אז דער בית דין קען וויסן ווי הויך ס'גייט זיין. ממילא, דער רמב"ם זאגט נאר פון א כשר, פארוואס זאגט ער נישט? ער זאל וויסן וועלכער זאגט ליגנט, און גיין מיט זיי.

אפשר ווייטער דארף מען זאגן די תירוץ אז ס'איז נישט קיין קלארע זאך, און מענטשן ווייסן נישט בעצם וואס זיי זאגן ווען זיי זאגן קומות. אפשר מער אזוי ווי דרך, אז מ'דארף פשוט צוויי מענטשן זאלן די זעלבע זאך. ס'איז אויך זייער אינטערעסאנט.

דיגרעסיע: ווי שווער איז עס צו זען די נייע לבנה?

Speaker 1

ס'זעט עפעס אויס אז בכלל, די אלע הלכות, מ'פריעט די הלכה, יא, מ'דארף שיקן אן אבי בנוי. ס'זעט אויס אז ס'איז זייער שווער צו טרעפן צוויי איידעם. לכאורה, אויב מ'קען זען די לבנה, דארף זיין טויזנט מענטשן וואס זאלן עס האבן געזען. ס'איז נאר צוויי מענטשן? אפשר נישט? אפשר בין איך ראנג? אפשר די מציאות איז אז ס'איז שווער?

Speaker 2

יא, ס'איז ווי אסאך מאל אז ס'איז געווען א גרויסע אור. אויב ס'איז דא, אפשר איז דא אזא אזא. איך מיינ אז ס'קען זיין, אבער איך האב געזען אז אין די ערשטע פאר... פארוואס זענען ווייניג מענטשן געגאנגען? ווייל מ'רעדט, אויב ס'איז די עיבור, ליל בירור, געווענליך איז עס שוין מפורסם. אבער דער ערשטער טאג, אסאך מאל איז עס ממש, אפילו עד היום הזה ווייסט מען נישט קלאר.

יא, ס'איז זייער קליינטשיג, און מ'דארף האבן א גוטע... איינער וואס דארף נישט קיין ברילן, אדער א גוטע אייסייט, אדער פונקט א גוטע קלארע פלאץ וואו מ'קען קלאר זען. ס'קען זיין אז ס'איז שווער, ס'איז נישט... בנאטור האט מען דא מענטשן וואס זענען אינטו איט, זיי שטייען אויף סערטן בערג וואס פון דארטן איז זייער קלאר, און זיי זוכן עס. ס'איז דא אזוי ווי א קאמפעיטשן ווער קען זען די ערשטע. זעסטו אז ס'איז דא עפעס א חכמה אין דעם, נישט אזוי פשוט. אקעי.

Speaker 1

מ'רעדט דאך אויך נישט פון לאנדאן וואו ס'איז אייביג פארוואלקנט, מ'רעדט דאך פון ירושלים. ארץ ישראל איז כמעט נישט דא קיין פארוואלקנט, ס'מאכט זיך זעלטן.

Speaker 2

יא, אבער די ווארט איז דאך אלץ שווער צו באמערקן די גאר קליינע לבנה ווען ס'איז נאך אזוי דזשאסט געבוירן, די בעיבי לבנה.

הלכה ו': "ראינוהו בלא כוונה" — געזען אן כוונה

Speaker 1

וואס טוט זיך אזוי? אמרו, די צוויי עדים זאגן, "ראינוהו בלא כוונה". ס'איז נישט אז אונז זענען געגאנגען לבנה האנטינג, אונז זענען געגאנגען זוכן די לבנה, נאר מ'האט עס געזען, פונקט באמערקט. אבער כיוון, און זיי האבן געזאגט אזוי, איינמאל זיי האבן אנגעהויבן, אה, מ'הייבט שוין דאך אן פרעגן די אלע דקדוקים, האבן זיי געזאגט, ווען זיי האבן עס געזען האבן זיי נישט געטראכט פונקטליך וועלכע זייט איך זע עס, איך האב עס נאר געזען, און איך האב אנגעהויבן זיך מתבונן זיין, איך האב געטראכט, אה, יעצט קען איך זיין די לאקי וואן צו לויפן עדות זאגן. "ונתכונו לראות", איך האב געוואלט, דעמאלטס האב איך אנגעהויבן צולייגן קאפ, פאקוסן, זען וויאזוי איך זע, "ושוב לא ראינוהו", האבן זיי עס מער נישט געזען.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "אין זו עדות, ואין מקדשין עליה". פארוואס? ווייל היות זיי האבן עס געזען נאר אזוי רענדאם, אזוי שוואך, אן כוונה, זענען מיר חושש "שמא עבים נתקשרו ונראו כלבנה, וכילו והלכו להם".

ס'זעט אויס אז ס'איז נישט דא גענוג צייט. זיי קוקן צוזאמען, יא? זיי זענען צוזאמען.

Speaker 1

פארוואס? מיר נישט קוקן צוזאמען די צוויי איידעם? דאס איז דאך אפילו פון צוויי שטעט קען זיין. ס'איז דא ביי אנדערע עדות איז יא דא א הלכות, דארף קוקן צוזאמען די הלפון איז דאך די זעלבע זאך.

אבער אפשר ביי חקירת הדרשות קומט דאך יא ארויס ווען זיי האבן געזען, פרעגט מען אויף די שעה. אויב זיי האבן ביידע געזען אין די זעלבע שעה, האט ער נאכנישט געזאגט די חקירת הדרשות.

דא זאגט ער, איך פארשטיי נישט. יא, אבער ס'איז דאך דא די קלארע הלכות חקירת הדרשות וואס מ'זאגט אייביג. וועלכע שעה איז געווען, וועלכע צייט. ער ברענגט עס נישט דא, איך ווייס נישט.

אפשר אלעמאל די צייט איז די זעלבע? די צייט איז אלעמאל אביסל נאך די שקיעה, ליל כ"ט אדער ל'. מ'קען נישט זען די לבנה אינמיטן נאכט קיינמאל די ערשטע ראש חודש. ס'איז נישט נוגע. יא, ס'איז דא א סדר אין די זאכן. אדער אינדערפרי, יואל זאל מען ביידע זאלן נישט זען אויף די זעלבע צייט. מ'דארף וויסן די...

וואס טוט זיך אין אזא פאל ווען איינער זאגט **כמו שלש קומות כמו חמש**, זיך מיר נאך אלץ וויאזוי מ'קען מאכן זיי זאלן יא זיין גוטע עדות, **ומצטרף אחד מהם עם שני שיעד כמותו**, אדער מיט א צווייטן וואס איז נישט אזוי ווייט אפגערוקט.

מיט דעם זאגט דער רמב"ם אז אין אזא פאל האלט נישט אז איינער איז א ליגנער. איינער פון זיי איז א שקרן. ניין, איינער פון זיי. איך ווייס נישט. איך כאפ נישט. ס'איז דא צוויי מענטשן, איינער האט געזאגט דריי, איינער האט געזאגט פינף. איז זוכט מען אויב ס'איז דא א צווייטער וואס ער זאגט דריי אדער פיר, קומט ער. אויב ס'איז דא א צווייטער וואס ער זאגט פינף אדער זעקס, אויך גוט. איך ווייס נישט צו ס'איז ליגנערס.

איך וואלט געזאגט אפשר אזוי ווי אז זיי צוויי האבן נישט געזען די זעלבע זאך, סאו מ'קען זיי נישט צוזאמשטעלן אלס איין עדות. אבער איינמאל עני פון זיי קען טרעפן א שותף, איז אקעי, אבער איך ווייס נישט צו מ'טראכט זיי זענען ליגנערס. נאר אויב זיי זאגן עס אזוי אנדערש, הייסן זיי נישט ווי איין עדות. ס'איז פאני. איך האב נישט קיין ספק.

דיסקוסיע: וואס איז א טעות? וואס איז א ליגנט?

Speaker 2

וואס איז א טעות? א ליגנט, ווייסטו וואס איז א טעות? וואס איז א חילוק? צו א גרויסע טעות. ס'איז אין אזא פאל, איך וועל עס זאגן צוויי כיתה עדים, איינער וועט זאגן שתי און איינער וועט זאגן חמש, וועלן ביידע זיין א ספק פון שטריין, ווייל איינער וועט זיין מיט דאך זיין א ליגנער. יא. ביידע העלפן וועלן זיין כשר, אזוי זעט אויס פון די רמב"ם. ס'איז זייער פאני.

Speaker 1

יא, וועגן דעם זאג איך אז אונז זענען נישט חושד אויף ליגנט, נאר זיי זאגן נישט עדות אויף די זעלבע זאך, קען מען זיי נישט צוזאמשטעלן אלס אן עד. וועגן דעם, מיט א צווייטן קען מען זיי צוזאמשטעלן. איך האב נישט קיין פענט פון די שיטה.

Speaker 2

וואס זאגט ער אז ס'איז דא זאכן חוץ פון ליגון?

Speaker 1

ומצטרף אויך מיט'ן שני אויך, ווען ס'קומט נאך א סינגל עד. מ'האט דאך פריער גערעדט אז אפילו איין מענטש אליין קומט. יא יא. איך ווייס נישט, ס'איז מיר אביסל אינטערעסאנט. מ'דארף פארשטיין דאס בעסער.

אה, ער פרעגט דרך, וואס הייסט עדות שיק איך נישט או? נישט קלאר. בקיצור, די קלומדות, אבער די סברא איז עפעס נאך אלץ מאדנע.

ל'סטע קען שוין זיין דאס חודש. קוק די מעשה. ניין, ניין, ניין. אקעי. און נאכדעם, ביינאכט האבן מיר עס געזען **במערב ליל שלשים**. וראינוהו יענע נאכט, **במערב ליל שלשים**, האבן מיר נאכאמאל געזען די לבנה אויף די מערב זייט.

ס'הייסט, געווענליך, אזוי מיין איך, סוף חודש, אויב איך מאך א גראבע טעות, לאמיר איינער זאגן. איך מיין אז געווענליך סוף חודש זעט מען די לבנה. ממש סוף חודש קען מען זען די לבנה, אה, גלייך פארטאגס, פארצופרי, ממש א סעקונדע פאר די, אה, נץ החמה, פאר די עלות, קען מען זען די לבנה, ווייל די לבנה גייט נאך די זון, אז ס'קומט אויס די חשבון. מ'וועט אפשר אמאל זען פונקטליך די חשבון פארוואס דאס פארט אזוי. קען מען זען אינדערפרי, אה, די אלטע לבנה. ס'הייסט די אלטע לבנה, די לבנה בעסיקלי פון אנהייב חודש ביז סוף חודש קומט עס ארויף שפעטער, שפעטער, שפעטער. ביז סוף חודש קומט עס ארויף ממש אינדערפרי.

און נאכדעם, די נייע לבנה זעט מען אלעמאל ביי די שקיעה, גלייך נאך די, גלייך נאך די זון גייט אראפ. אויך נאר פאר אביסל. איז, אדער עדים זענען געקומען און זאגן א זאך וואס בעצם שטימט עס נישט. ער האט געזאגט, היינט אינדערפרי האב איך עס געזען, כ"ט אינדערפרי, און ל' גלייך ביינאכט האב איך שוין געזען די נייע לבנה. יעצט, אימפאסיבל. ס'איז דא א כלל אז ס'נעמט אט ליסט פיר און צוואנציג שעה בערך, ס'איז דא וועגן דעם חשבונות פונקטליך, ס'נעמט אט ליסט א גאנצע טאג דארף זיין די לבנה וואס מ'זעט נישט. ס'איז דא אין די גמרא, עשרים וארבע שעות מחסר סיהרא. ס'מוז זיין א גאנצע טאג וואס מ'קען נישט זען. איז אויב ער זאגט איך האב געזען אינדערפרי די אלטע לבנה און ביינאכט די נייע לבנה, איינע פון די צוויי איז א ליגנט, א טעות, א ליגנט, קען נישט זיין.

מחלוקת אין משנה און דער רמב"ם'ס פסק

אויף דעם איז געווען א מחלוקת אין די משנה צו דאס הייסט א כשר'ע עדות, ווייל די עדות זאגן דאך א זאך וואס מאכט נישט קיין סענס. די ערשטע סענטענס איז זיך מכחיש מיט די צווייטע סענטענס. עפעס קען נישט זיין. אבער... אה, זאגט דער רמב"ם, דער פסק איז מיט'ן רמב"ם. איך קען אבער רעדן די ספרים פון דעם רמב"ם. לאמיר זען וואס ער זאגט.

זאגט דער רמב"ם, **הרי אלו נאמנים**, זענען זיי יא נאמן, ומקדשין על ראיתן, מ'קען יא מקדש זיין אויף די ראיה. פארוואס? **שהרי ראו אותה בזמנה**, זיי זענען דאך כשר'ע עדים. דאס וואס זיי זאגן אז זיי האבן עס געזען, וואס אונז איז נוגע איז נאר אז זיי האבן עס געזען ביום שלשים. וואסעווער זיי זאגן אז זיי האבן געזען די 29'סטע, האבן זיי זיך דעמאלטס געדאכט. יענע חלק גייט מיר דאך נישט אן, יענע חלק האט זיך זיי געדאכט נארישקייטן. אבער דאס וואס זיי האבן געזאגט איז דאך א זאך וואס איז קראנט, ס'איז דאך א צייט ווען די לבנה דארף ווען קענען זיין, ווען די רבנים ווייסן אז ס'קען זיין, גלייבט מען זיי.

ממילא, די ראיה **שראו בשחרית אין אנו זקוקין לה**, שאין אנו אחראין לראות בשחרית, דער בית דין זיצט יעצט נישט פרעגן מענטשן וואס זיי האבן געזען צופרי די 29'סטע.

איי, אבער זאל אפשר אים פסק'ענען אלס שקרן? זאגט ער, זייער גוט, מ'דארף זיי נישט פסק'ענען אלס שקרן, ווייל ס'קען זיין אז זיי האבן געזען עפעס **שהעבים הם שנתקשרו ונראו להם כלבנה**, זיי האבן געזען עפעס וואס האט זיי אויסגעקוקט ענליך צו א לבנה, סאו אויף דעם וואס זיי זענען נאמן, זענען זיי ווייטער נאמן.

זייער גוט, ס'איז דא צוויי ריזענס פארוואס ס'מאכט סענס די הלכה. הגם רבי יוחנן בן נורי, ס'איז געווען איינער, סארי, ס'איז געווען איינער, יא, רבי יוחנן בן נורי האט געזאגט **עדי שקר הן**, אבער אונז פסק'ענען נישט אזוי. פארוואס? ווייל צוויי זאכן. קודם כל, לומדיש, הלכה'דיג, וועלכע עדות איז נוגע עדות החודש? די לעצטע, די אלטע לבנה איז נישט נוגע, ס'קומט נישט אריין אין בית דין. דו פארציילט סתם א... יא, סתם די פילע עלמא. ס'איז

דאס הייסט, ס'איז נישט פשט אז ס'איז דא א דין אז ס'דארף זיין כוונה. דאס איז א ספעציעלע דין אז אויב ער זאגט "איך האב עס געזען אויף א סעקונדע, נאכדעם וואס איך האב געגעבן א קוק איז עס שוין דארט", דאס הייסט נישט געזען די לבנה, ווייל דאס איז מער צו... איך האב דא א סיבה אזוי, ווייל דאס אז א מינוט נאכדעם האט מען שוין נישט געזען, זאגט ער אליין א עדות אז אפשר איז עס געווען א וואלקן. און די לבנה ווערט נישט אזוי שנעל נעלם, לכאורה.

דיסקוסיע: וואס מיינט "ראינו ולא כונו"?

Speaker 2

ניין, אבער ס'קען אויך זיין די **"ראינו ולא כונו"** מיינט צו זאגן, ממילא וועגן דעם קען איך דיר נישט ענטפערן אויף ווי הויך און וועלכע זייט איז געווען די קרנותיו. איך מיין אז דאס איז נאך אביסל, ס'איז נאך א שטיקל גמרא. אויב זיי זאגן אז **"ראינו ולא כונו"** און זיי קענען ענטפערן קלאר אויף וואס זיי האבן געזען, איז שוין, ס'איז נאר א געוויסע לאנגע צייט. אבער אויב ער זאגט "און נאכדעם האב איך עס נישט געזען", דאס איז א נארמאלע זאך.

Speaker 1

יא, ס'איז אן עקסטערע גמרא. דער רמב"ם ברענגט עס בהמשך, אבער איך זע אז ער ברענגט פון די גמרא. ס'איז נאך א זאך, ס'איז נישט קיין לבנה. אויב ער האט נישט געקוקט נאכאמאל, און ער קען זאגן קלאר, אין הכי נמי, אויב ער האט יא געקוקט נאכאמאל, זעט ער אויס אז דאס איז א נארמאלע זאך. א מענטש געבט א קוק, און ער זאגט, אה, לבנה, ווייט, נישט קיין לבנה.

Speaker 2

ניין, וואס טוט זיך ווען ס'איז פונקט דעמאלטס אנגעקומען גלייך א וואלקן? וועט מסתמא יא זיין גוט. ער איז געווארן פארדעקט מיט א וואלקן. ער האט געזען די לבנה, און נאכדעם איז ער געווארן פארדעקט מיט א וואלקן. ס'איז נישט דא קיין שיעור כוונה. אבער ס'איז יא דא אז אויב ער האט געזען און נישט געזען, האט די גמרא געזאגט **"לא ראינו ולא ראינו"**, און ער איז מסביר אז דאס מיינט עס, דעמאלטס זאגט מען אז ס'מאכט זיך, ס'קען זיין אז ס'איז געווען א וואלקן. יא.

הלכה ו (המשך): ראיית הלבנה ביום כ"ט שחרית במזרח ליל ל' במערב

Speaker 1

נאך א אינטערעסאנטע הלכה, אויך כדי צו פארשטיין דאס אמת'דיג דארף מען פארשטיין די חשבון, אבער מ'וועט זאגן וואס די הלכה איז. יא, זאגט דער רמב"ם אזוי, **אמרו**, וואס טוט זיך אזא פאל? **אמרו**, איידער מיר זאגן אזוי, **ראינוהו**, אונז האבן געזען די לבנה **ביום תשעה ועשרים שחרית במזרח**. זיי האבן עס געזען צופרי, די 29'סטע טאג צופרי. ס'איז דאך די דרייסיגסטע קען שוין זיין די חודש. קוק די מעשה.

Speaker 2

ניין, ניין, ניין, ס'קען נישט. ליין די מעשה.

Speaker 1

אקעי, און נאכדעם, ביי נאכט האבן מיר עס געזען **במערב ליל שלשים**. וראינוהו, יענע נאכט, **במערב ליל שלשים**, האבן מיר נאך געזען די לבנה אויף די מערב.

הלכות קידוש החודש — עדות החודש: בדיקות וחקירות, וסדר קבלת העדות

הלכה יא — עדים שראו את הלבנה פעמיים: אינדערפרי כ"ט און ביינאכט ל'

זאגט דער רמב"ם אזוי, **אמרו**, וואס טוט זיך אזא פאל? **אמרו עדים**, מיר זאגן אזוי, **ראינוהו**, אונז האבן געזען די לבנה **ביום תשעה ועשרים שחרית במזרח**. זיי האבן עס געזען צופרי, די כ"ט'סטע טאג צופרי. ס'הייסט אז די

מ'שטעלט צו גרויסע סעודות דער עולם זאל קומען, און נאכדעם וועט מען שוין טון ווייטער.

דער סדר פון אויספרעגן: לויט ווער ס'קומט ערשט און לויט עלטער

ס'איז דא נאך עפעס א טריק וואס מ'גייט שוין לערנען, אויך אזא סארט טריק וויאזוי צו מאכן דער עולם פילן גוט. **זוג שבא ראשון**, ס'גייט לויט די סדר פון ראשון, ווער ס'קומט אן קודם. **זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון**, פרעגט מען אים אויס די ערשטע מיט די בדיקות וואס מ'האט געפרעגט. **ומכניסין את הגדול ושואלין אותו**, מ'רופט אריין... דאס הייסט, מ'דארף אויספרעגן ביידע עדים עקסטער. סא מ'רופט אריין די גרעסערע שבזוג. די וואס זענען געקומען אין די זעלבע צייט, גייט מען לויט די עלטערע צווישן זיי. איך מיינ, הגדול מיינט שבזוג. צווישן די צוויי נעמט מען די זוג. אדער אויב ס'איז געקומען מערערע מענטשן ערשט, גייט מען... אפילו די פריערדיגע זענען שוין געווען א באנטש מענטשן, קען מען נישט גיין לויט ווער ס'איז אנגעקומען ערשט, נאר גייט מען לויט די עידזש.

לאמיר זאגן, ווען בית דין האט געעפנט זייער טיר איז שוין געשטאנען צען מענטשן. ער זאגט נישט דאס, ער זאגט ס'קומט אן פארן. איך ווייס נישט פארוואס דאס קומט אן פארן, ווייל מ'האט דאך געלערנט אז ס'קען קומען איין מענטש. אבער ער נעמט אן אז ס'קומט אן צוויי צוויי, אדער אפשר שטעלן זיך צוזאם דעמאלטס מענטשן צוויי צוויי אין די רייע, איך ווייס נישט. איז די ערשטע, קוקט מען ווער ס'האט א לענגערע בארד, און מ'נעמט אריין דעם מיט די לענגערע בארד. ס'שטייט נישט דא גארנישט וועגן א בארד, אבער וויאזוי ווייסט מען ווער איז גדול? **ושואלין אותו**, מ'פרעגט אים.

אויב די ערשטע עדות שטימט, נעמט מען אריין דעם צווייטן

אקעי. **יא, נמצאו דבריהם מכוונים לחשבון**, אויב די ווערטער פון די ערשטע עד שטימט מיט די חשבון פון וואס די חכמים עקספעקטן, **מכניסין את חבירו**, נעמט מען אריין זיין חבר, און יעצט האט מען א פולע עדות פון צוויי מענטשן. און מ'דארף מאכן זיכער אז די צווייטע זאגט אויך ריכטיג, רייט? זיי זאגן ביידע דאס זעלבע, אזויווי מ'האט געזען פריער, פון די דריי קומות, צוויי קומות, וכדומה. **נמצאו דבריהם מכוונים, עדותן קיימת**. אבער מ'גייט נאך נישט ווייטער. יעצט קען מען דאך שוין בעצם אויסרופן "מקדש", אבער פארדעם טוט מען נאך אזוי:

שאר הזוגות — כדי שלא יצאו בפחי נפש

ושאר כל הזוגות, די אלע אנדערע מענטשן וואס זענען דארטן, **שואלין אותן ראשי דברים**, מ'פרעגט זיי אויך אויס, מ'געבט זיי די עטענשאן, מ'פרעגט זיי שאלות. נישט די גאנצע פארקירט די דרישה, נאר מ'אינטערעסירט זיך אין זיי. פון וואו ביסטו געקומען? וואס האסטו געזען? וואס ווער, עפעס פרעגט מען זיי.

זאגט דער רמב"ם, **לאו שצריכין**, ווייל בעצם דארף מען זיי נישט האבן, ווייל אונז האבן דאך שוין איין עדות, מ'דארף נישט מער ווי איין סעט עדות. האסטו אזא הלכה, האסטו תרי כמאה, ס'העלפט נישט אויף רעדן, ס'זאל נישט צוהעלפן גארנישט. **אלא**, פארוואס דען טוט מען די שפיל אז מ'פרעגט זיי שאלות? **כדי שלא יצאו בפחי נפש**. אסאך פון זיי זענען אנגעקומען פון א ווייטע וועג, און זיי האבן געזאגט, אה, איינער האט שוין געטון. ער וועט דאך זיי וויי טון. ווייל מ'האט מורא אז אויב נישט, וועט ער נעקסטע מאל נישט וואלטן קומען. אפשר דארפטו אים יא דארפן. רייט. אפשר נעקסטע מאל וועט ער זיין דער ערשטער, אדער אפשר נעקסטע מאל וועט נישט זיין קיין סאך עדות'ן. איז כדי דער מענטש זאל נאכאמאל קומען, מ'מאכט מיר אים גוט פילן.

ס'זעט אויס אז די סעודה העלפט פאר איינמאל, פאר אביסל, אבער אויסער דעם דארף מען אויך אביסל פילן wanted, פילן needed. ס'איז פשוט, שטעל דין פאר איבער וואס דו קומסט, און מ'דארף דאך שוין נישט. קלוגע רבי'ס, קלוגע אידן טוען ביידעם. שטעל צו א שיינע סעודה, און מ'מאכט

דאך פאר די נייעס. דאס איז כאילו, אבער דו זאגסט בעסער, ווייל די חכמים, מ'רעדט דאך אז די חכמים ווייסן אז ס'קען זיין די לבנות. ס'מוז נישט זיין אפשר, אבער ס'קען זיין. איז ווייסן זיי דאך אז ס'מאכט סענס, די צווייטע עדות מאכט סענס. איי, די ערשטע? שוין, ס'איז גאר א טעות.

כלל: עדות וואס איז נישט נוגע פסל'ט נישט דעם עד

ס'איז גאר אינטערעסאנט. ס'מיינט למשל, איך זאג צוזאמשטעלן, ווען עדים קומען עדות זאגן, אלעס וואס ער זאגט עדות איז גוט, אבער ער פארציילט מעשיות. אויף די וועג אהער האב איך געזען, מ'זעט אז ער איז א שוטה אדער דאס. אבער דאס איז נישט א חלק פון די עדות, דער מענטש האט אישום. אבער ער קומט נישט א חודש, לעבן די ממונות, איך ווייס נישט וואס מ'זאגט. מ'זאל וויסן זען דעמאלטס. ס'איז דא יא די עדות שהקחה שמחתו כשכולו. אבער יענצל פון די עדות, אויב ער זאגט אנדערע זייטיגע גאסעפער מיט שטותים, איז ער א נארישער איד. אבער וואס איז נוגע די עדות... יא, מ'דארף פרעגן די בעסטע... יא, מ'דארף קומען וועלכעס עדות, זאל איך זאגן.

דער פארקערטער פאל: ראה ליל שלשים אבער נישט ליל ל"א

זאגט דער רמב"ם ווייטער, בחיי נאמרו איד. א פארקערטע מהלך, יא? ער האט געזען דעם דרייסיגסטן טאג, און ער זאגט, "דעם איין און דרייסיגסטן האב איך שוין נישט געזען." און דאס קען דאך נישט זיין, יא? די לילה בירה אויף די נעקסטע נאכט. אויב ס'איז שוין געווען דעמאלטס, דארף עס זיכער זיין די איין און דרייסיגסטע. איז זאלסטו זאגן אז דאס איז מכחיש, אבער די זעלבע סיבה, **אין נאמנים**, ווייל אונז ווילן נאר הערן אויף די דרייסיגסטע. די איין און דרייסיגסטע איז דאך שוין ענין ווי ראש חודש, **שארין נאמנים אחרונים אלא ראית ליה שלשה מלבד**. סאו די סיבה וואס ער האט נישט געזען בלילה בירה איז אויך עפעס אן ענין. אויף וועם, עפעס א סיבה פארוואס ער האט עס נישט געזען. שטייט לי, ס'איז אויך פאני, אבער דאס איז עפעס אזא עדות אויף נישט. דו האסט נישט געזען, א קשיא אויף דיר. לא ראה נא ראה. יא, ס'איז מיר פאני דאס. וואס האסטו נישט געהאט מיר אן אז דו האסט נישט געזען? אפשר טאקע וועגן דעם מאכסטו נישט קיין חילוק. אבער ער זאגט אנדערש, די זעלבע סברא'ש, **אינו נאחרעים**. ס'איז נישט אונזער נושא וואס איז געווען ל"א. אקעי. איז דאס איז די... בדיקות וחקירות עד כאן.

הלכה ז — כיצד מקבלים עדות החודש: דער סדר פון קבלת העדות

יעצט גייען מיר לערנען וויאזוי די סדר פון ס'קומען מערערע איידים בעיסיקלי. יעצט גייט מער אפשר אין די פראקטישע, די ריטשועל פון וויאזוי ס'האט אויסגעקוקט מיט די... אזוי אזוי, קודם לערנט מען וואס געשעט. ס'קומען דאך אסאך איידים אסאך מאל, אויף וואס טוט מען?

זאגט דער רמב"ם אזוי, **כיצד מקבלים עדות החדש? וויאזוי איז עס צוגעגאנגען? אזוי אזוי, כל מי שראוי לעיד**, יעדער איינער וואס איז ראוי, ער איז א וואוילער איד, און ער איז כשר, און ער זאגט אז ער האט געזען די ירך. **בא לבית דין**. ס'איז טייטש, דער לאקאלער רב, דער לאקאלער דין, זאגט אים, גיי שנעל קיין ירושלים. **ובית דין מכניסין אותו כולם למקום אחד**. מ'נעמט צוזאם די אלע מענטשן אויף איין פלאץ. אקעי, מען שטעלט צו סעודות, **כדי שיהיה העם רגילים לבוא**, כדי דער עולם זאל זיין רגיל צו קומען. ווייל אסאך מאל קען דויערן לאנג, ס'קומען מערערע מענטשן, און מען גייט זיי אלע אויספרעגן אזוי ווי מען זעט. מען וויל נישט זאלן אוועקגיין, סאו קודם נעמט מען זיי אריין, און מען געבט זיי עסן, און מען געבט זיי סעודות.

לכאורה אז ער זאל קומען. דאס איז שוין א גאר אור אלטע מהלך, אז מען וויל מענטשן זאלן קומען ערגעץ, שטעלט מען צו ערויף א סעודה. קודם ברענגט מען, וויאזוי הייסט עס? שטיקען שלחו הטהור. די... די... מיט אווערנייט קוגל. קודם כל דארף דאס זיין, אז נישט קומט נישט דער עולם. איי, ס'איז א גרויסע מצווה קידוש החודש? נאך א גרעסערע מצווה איז צו עסן מיט נאך אידן. אזוי מוז זיין. זייער גוט. און די היינטיגע קהילות, די ישיבות, די ארגאניזאציעס האבן זייער גוט אויפגעפאקט דעם דין, אז

Speaker 1: דא שטייט דריי, איך ווייס נישט. יא, אזוי שטייט דא קלאר, אבער... אקעי, איך דארף טשעקן וואס דריי און צוואנציג.

ואין מקדשין את החודש אלא בשלשה. סיי דער מעמד ווי דער ראש בית דין זאגט "מקדש", די קידוש, אבער אויך די חשבונות וואס מ'מאכט, וואס מ'האט דער רמב"ם געזאגט אז בשלשה מוז חשבון כמו צדקנין וכו'. זעט אויס אז ס'איז נישט גענוג אז איינער פון זיי קען עס. דער גאנצער עולם דארף מאכן די קענער. אלע דריי דארפן... יא.

הלכה ב (המשך) — ואין מקדשין אלא חודש שנראה בזמנו

Speaker 1: נאך א הלכה, ס'איז, ווען מאכט מען קידוש החודש? נישט יעדע חודש מאכט מען קידוש החודש. פריער האט דאך געזאגט, מצות עשה מן התורה על בית דין שיחשבו וידעו. אבער יעצט דארף מען מאכן אלע דריי. **ואין מקדשין אלא חודש שנראה בזמנו.** זאגט דער רמב"ם, ווען מאכט מען קידוש החודש? קידוש החודש איז נאר ווען מ'האט געזען די לבנה אויף די דרייגסטע טאג. אבער ווען ס'איז נישט נאר בזמנה, ווען ס'איז א חודש מער, ווען מ'האט עס געזען א טאג שפעטער, דעמאלטס מאכט מען שוין נישט קידוש החודש, און שפעטער וועט ער מער מסביר זיין.

Speaker 2: איי, ס'איז פשוט, יא, ווייל ס'ווערט אויטאמאטיש דעמאלטס. ס'איז שוין דא, ס'איז נאר דא שיין אפשען, ס'קען נאר זיין היינט אדער מארגן.

Speaker 1: יא, אבער ס'איז נישט פשוט אז יעדער ראש חודש דארף האבן א דעקלערעישאן מקידוש. די קידוש, הגם, מיר גייען זען אז ס'מאכט א גרויסע חילוק די קידוש, קידוש בטעות איז יא גוט, אבער דאס איז נאר ווען ס'איז דא א ספק. קידוש דארף נאר זיין ווען ס'קען זיין. קען זיין אנדערש. יא?

הלכה ב (המשך) — ואין מקדשין אלא ביום

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **ואין מקדשין אלא ביום.** די הכרזה פון מקדש זאגט מען בייטאג. אינטערעסאנט. ס'שטייט, ראש חודש ווערט ביום שלשים. די נעקסטע צופרי. אינדערפרי, יא. אבער ביינאכט זאגט מען נישט י"א יבא, ביז משה שבשמים. אפשר יא, מי ספק, אבער אזוי ווי אונז טוען. **ואם כתשועה בלילה אינו מקדש.** פארוואס?

Speaker 2: ווייל בית דין פסק'נט נישט ביינאכט?

Speaker 1: ס'איז דא עפעס אן ענין אז די בית דין... קדוש החדש ספעציעל. בית דין סתם אזוי אויכעט, אבער קדוש החדש איז א ספעציעל אז מ'טוט עס נאר בייטאג. פארוואס? איך ווייס נישט.

Speaker 2: ווער זאגט נישט פארוואס?

Speaker 1: איך ווייס נישט. ווער זאגט אז איך דארף וויסן אלעס? נישט מקדש ביינאכט. ביינאכט? איך גיי נישט פאר זאכן. מ'גייט דאך לערנען יעצט גאנצע הלכות וואס זענען געבויט אויף דעם, רייט?

Speaker 2: ס'איז דאך דא א פסוק, ס'שטייט "מיום יום ימימה".

Speaker 1: אה, די גמרא לערנט עס ארויס פון א פסוק. אקעי, שארף.

הלכה ג — אפילו ראו בית דין וכל ישראל... ולא אמרו מקדש עד שחשכה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט זיך אזא פאל? **"אפילו ראו בית דין וכל ישראל"**, דער בית דין אליין, יעדער האט געזען די לבנה, **"אבל לא אמרו בית דין 'מקדש'"**, מ'האט נישט געמאכט די מעמד פון זאגן "מקדש", **"עד שחשכה ליל אחד ושלשים"**, ביז ס'איז געווארן די נאכט פון ל"א. **"או שנחקרו העדים"**, מ'האט אפילו שוין אויסגעפארשט די עדים, אבער בית דין האט נישט מספיק געווען, ס'איז נישט געווען גענוג צייט. אדער דער בית דין אליין האט געזען, אדער ס'איז געקומען עדים, אדער לאמיר זאגן מ'האט חוקר געווען עדים אבער ס'האט זיך פארשלעפט ביז ס'איז שוין געווארן נאכט, און בית דין האט נישט געזאגט "מקדש" בייצייטנס, פאר ס'איז געווארן ליל אחד ושלשים. **"אין מקדשין אותו"**, דעמאלט איז מען מער נישט מקדש די חודש, **"ויהיה החודש מעובר"**, דעמאלט ווערט די חודש מעובר, מאכט מען עס א חודש

יענעם פילן, אה, שכות פאר קומען, וואס מאכסטו? פון וואו ביסטו געקומען? יא. יא.

סארי. ס'איז אינטערעסאנט, דאס אז ס'איז א מצוה איז נאך נישט גענוג. מ'דארף נאך ארבעטן מיט מענטשן. וואס איז פונקט איך זאל גיין? ס'איז א מצוה, ס'זאל ארויסדרייען. און שפעטער פרק גייט שטיין, אפילו דוחה שבת איז א מצוה. אוודאי איז עס א מצוה, אבער ס'איז א מצוה על הבדין, ס'איז נישט קיין מצוה אויף דעם זאג איך, ס'איז א מצוה... פארשטייט זיך, ס'זאגט נישט ממש א מצוה אויף דעם יחיד, דער זאל גיין. מ'קען זיך ארויסדרייען. אזוי ווי א מנין, ס'קומען צען אידן, עלף אידן זאגן, אה, איך האב נישט געדארפט קומען. ניין, מ'דארף עפעס, איך ווייס נישט וואס מ'דארף טון.

וואס איז דאס די לשון פחי נפש, דו וויסט? פח? אזוי ווי א... לידיג?

נקודה: מ'פרעגט נישט אויס פאר די סעודה

ער זאגט אן אינטערעסאנטע הערה. ער זאגט אז מ'פרעגט נישט אויס פאר די סעודה. ניין, נאר איינער וואס איז... קודם יעדער קען עסן, אפילו שפעטער וועט זיך ארויסשטעלן אז ער רעדט שטותים, קודם לאזט מען יעדן עסן. יא, אקעי, פראקטיש איז דאך אזוי. די בעסטענען וואס זיצן, אין דרויסן איז דא סדרנים וואס געבן עסן. אבער איך געדענק נישט ווען ערגעץ, אז ס'איז אויך עפעס אזא סעודת מצוה, א ענין פון שמחה. איך מיינ אז ס'איז דא נאך א סעודה, נאך די קדשת חסידה.

הלכות קידוש החודש — הכרזה "מקדש" ותוקף הקידוש

הלכה ב (המשך) — ראש בית דין אומר מקדש, וכל העם עונים מקדש

Speaker 1: לידיג? איך ווייס נישט וואס איז די טייטש.

ער זאגט אן אינטערעסאנטע הערה, ער זאגט אז מ'פרעגט נישט אויס פאר די סעודה. ניין, נאר איינער וואס איז... קודם יעדער קען עסן. אפילו שפעטער וועט זיך ארויסשטעלן אז ער רעדט שטותים, קודם לאזט מען יעדן עסן. יא, אקעי, פראקטיש איז דאך אזוי, די בית דין זאל זיצן, און אינדרויסן איז דא סדרנים וואס געבן עסן. אבער איך געדענק נישט ווען ערגעץ, אז ס'איז אויך עפעס אזא סעודת מצוה, אן ענין פון שמחה. איך מיינ אז ס'איז דא נאך א סעודה. נאך די קידוש החודש, אפשר איז געווען די זעלבע סעודה, מיט שוין די זעלבע קוגל, אבער מ'פרייט זיך מיט זיי, זיי זענען געקומען עדות זאגן אויף א דבר מצוה און מאכן א סעודה אויף דעם. מ'גייט לערנען וועגן דעם, אז ס'איז דא א סעודת קידוש החודש, אויב איך געדענק. איז נישט די זעלבע זאך? איך מיינ אז ס'איז נישט די זעלבע סעודה, ס'איז נאך א סעודה. וועלכער תנא איז געקומען און האט ער געגעסן פון די שיריים? איך מיינ אז דאס איז... נישט זוכר. מ'דארף טשעקן. ס'שטייט יא שפעטער וועגן דעם. אקעי, לאמיר גיין ווייטער. יא. ווייטער.

זאגט דער רמב"ם, **ואחר כך, אחר שתתקיים העדות... יא, היינט נאכדעם וואס מ'האט שוין... מען האט אפרווד די עדות, יא. איז ראש בית דין אומר, רופט זיך אן, מקדש. כל העם עונים אחריו מקדש מקדש.** זיי זאגן מיט מיט אים. אזוי הייסט אז דער גאנצער בית דין האט געזאגט. ער זאגט נישט נאר... ער זאגט כל העם עונים, נישט נאר דער בית דין, דער גאנצער פאלק, די אלע עדות וואס שטייען דארטן, די שופטים ושוטרים, די סעודה, ס'שטייט דאך א טיש.

הלכה ב (המשך) — ואין מקדשין את החודש אלא בשלשה

Speaker 1: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **ואין מקדשין את החודש אלא בשלשה.** קידוש החודש דארף זיין דריי מער.

Speaker 2: איך האב געדענקען אין משנה און... דאכט זיך אין גיטין, אז קידוש החודש איז בכ"ג, אבער ווי געדענקסטו?

Speaker 1: ער מיינט לפחות איינס, right?

Speaker 2: ער האט עס אט ליסט דריי. ס'שטייט נישט אז מיינ דריי און צוואנציג. ווי זעסטו אז מיינ דריי און צוואנציג?

Speaker 1: בית דין של קדשת החדש. בית דין האט שוין מקדש געווען די חדש. בין שווגים, סיי בית דין זענען געווען שווג. זיי האבן געמאכט א טעות, זיי האבן געמיינט אז ס'קען שוין זיין, און ס'איז נישט געווען. דאס מיינט טייטש, זיי האבן געמאכט א שווג. בין מוטען זענען געווארן עפעס פארנארט. יא, ווייטער. אית דין מית דין ווען איידעם האבן זיי פארנארט. ס'איז יא געווען פאלשע איידעם, אבער די איידעם האבן גוט געפעסט די טעסט, אבער זיי זענען געווען פאלש. בין אנוסים האט זיי געצווינגען צו מקדש זיין. קומען אפשר א גוי און געזאגט, "ענק מאכן יעצט א חודש."

Speaker 2: יא, האבן זיי געקומען מיט א גוי.

Speaker 1: אבער געפארן, יא, מיט א גוי. זייער גוט. אנשטאט צו קומען מיט א שקר, זענען זיי געקומען מיט א גוי. איז ער הייסט ער מקדש? איז ער מקדש.

און וואס הייסט ער איז מקדש? די נעקסטע יום טוב דארף מען זיין לויט די טאג וואס מ'האט מקדש געווען. **וחייבין הכל לתקן על מועדות היום שקידשו בו.** אזוי ווי מ'זעט אין די גמרא אז ס'איז געווען א מחלוקת צווישן די חכמים, און מ'האט זיך אונטערגעגעבן, רבי יהושע האט זיך אונטערגעגעבן צו רבן גמליאל, אפילו לויט זיין חשבון איז געווען די ראנג טאג. זאגט ער, **"אפילו שזה יודע"**, אפילו דער מענטש ווייסט שטעה, ס'איז דא דארטן איין תלמיד חכם וואס ווייסט זיכער אז זיי האבן זיך טועה געווען, אן אסטראנאמער בעצם, **"חייב לסמוך עליהם"**, דארף ער זיך מכניע זיין און זיך סומך זיין אויף די בית דין. פארוואס? **"שאין הדבר מסור אלא להם"**. די זאך, די אויטאריטעט ליגט אין די הענט פון די בית דין.

יסוד — **"ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לשמוע להם"**

Speaker 1: און דער רמב"ם זאגט אן אינטערעסאנטע לשון, זאגט ער, **"ומי שצוה לשמור המועדות"**, דער זעלבער באשעפער וואס האט געהייסן בכלל האלטן ימים טובים, **"הוא צוה לשמוע להם"**, ער האט געהייסן אז מ'דארף פאלגן די דיינים. אפילו אויב דו ווייסט אנדערש, ראש חודש ווערט נישט ווען ס'איז דא א לבנה, נאר ראש חודש ווערט ווען דער בית דין האט געזאגט אז ס'איז געווען א לבנה. **שנאמר "אשר תקראו אתם"**, וואס זיי, דער בית דין, וועלן רופן, יענץ ווערט א טאג. און די גמרא זאגט חז"ל, **"אפילו שווגים, אפילו אנוסים"**.

דער רמב"ם איז נישט מסביר די דרשה. אפשר מיינט ער אז מ'קען עס לערנען פשוט, **"אשר תקראו אתם"**, אז מ'רעדט פון די מועדים. די תורה זאגט, ווען איז די מועדים? ווען דער בית דין רופט עס. איי, דער בית דין האט געמאכט א טעות? נישט דיינ עסק. א מענטש קען פרעגן, **"איך ווייס דאך די אמת"**. ניין, דו ווייסט נישט די אמת, ווייל די אמת איז ווען דער בית דין זאגט עס.

אבער אין די גמרא שטייט א דרש, אז ס'שטייט **"אתם"** חסר, ס'שטייט נישט מיט א ו', און מ'טייטשט **"אתם"**, **"אשר תקראו אתם"**, וואס ענק זאגן.

באמערקונג — דער רמב"ם ברענגט נישט "מזידים"

Speaker 1: אן אינטערעסאנטע זאך, ער זאגט אז אין די גמרא שטייט... דער רמב"ם ברענגט נאר **"שווגים, מוטעים, אנוסים"**, אבער די גמרא שטייט **"מזידים"**, און דער רמב"ם ברענגט עס נישט. אבער ער ברענגט נאר א גוטע הערה, אז אויב לאמיר זאגן אז ס'איז דא דארטן א תלמיד חכם, ער ווייסט אז דו...

הלכות קידוש החודש, פרק ב' — סיום הדין: בית דין שקידשו מזידים

המשך: פירוש "מזידים" — חילוק בין אנוסים למזידים

Speaker 1: ס'איז טייטש, ווען ס'איז געווען איין אונס, אויף דעם זאגט מען יהרג ואל יעבור אדער וואס, שוין, זענען זיי נאך אלץ בית דין. אבער א מינוט, דו ווייסט מזידים, זענען זיי דאך נישט קיין אמת'דיגע ערליכע בית דין, זענען דאך נישט די חכמי, זענען דאך נישט די חכמים פון יענע צייט. איז דארף מען שנעל ברענגען, דער מענטש וואס ווייסט עס דארף שנעל גיין צוזאמענעמען אפאר תלמידי חכמים און מאכן א נייע בית דין. איך הער.

פון איין און דרייסיג טעג. **"ולא יהיה ראש חודש אלא יום אחד ושלשים, אף על פי שנראה בליל שלשים"**.

זאגט דער רמב"ם, **"שאין הראיה קובעת, אלא בית דין שאומרים 'מקודש' הם שקובעים"**. ס'פעלט אויס די אמירה פון די בית דין, דאס מאכט די זאך. דער ראיה פעלט אויס. דער בית דין אליין ווייסט, זיי זענען קובע, זיי האבן זיך יעצט געמאכט נעמען עדות אז ס'איז געווען נעכטן די ראיה. אבער כל זמן וויבאלד זיי האבן פארפאסט די שקיעה, די צייט צו זאגן **"מקודש"**, איז עס נישט געווארן מקודש.

הלכה ט — ראו בית דין עצמן בסוף יום כ"ט

Speaker 2: ער האט נישט געזאגט וואס געשעט ווען בית דין אליין האט געזען. דארף צוויי דיינים פרעגן די אנדערע דיינ?

Speaker 1: אה, **"ראו בית דין עצמן"**. יא, דא שטייט עס, יא, דא. אקעי. אויב דער בית דין אליין, **"בסוף יום תשעה ועשרים"**, האבן זיי געזען די לבנה, נאך די ניין און צוואנציגסטע טאג, ווען ס'איז געווארן די דרייסיגסטע, זאגט ער אזוי: **"אם עדיין לא יצאו כוכבים בליל שלשים"**, אה, מ'קען דאך אבער נישט מקדש זיין בלילה. און זיי האבן געזען בלילה, זיי האבן געזען אנפאנג נאכט, ווען ס'איז נאך געווען על פי הלכה נאך פאר די... פאר צאת הכוכבים. אקעי, דא איז א ריף, צוויי און זיבעציג אדער וואס, ס'דארף שוין זיין טונקל און ס'זאל נאך הייסן בייטאג.

Speaker 2: ס'דארף נישט זיין טונקל, מ'דארף קענען זען די לבנה.

Speaker 1: די לבנה האט נישט מיט טונקל. עפעס טונקל דארף זיין?

Speaker 2: ניין, בכלל נישט. שוין, מ'קען זען די לבנה ווען ס'איז אינגאנצן לעכטיג. רבינו, קוק אינדערויסן.

Speaker 1: יא, מ'קען זען די לבנה ווען ס'איז אינגאנצן לעכטיג.

Speaker 2: צו די ערשטע טאג דארף שוין שווער ארבעט.

Speaker 1: יא, סוף יום, אקעי. די לבנה קען מען געהעריג זען ווען ס'איז לעכטיג. אויב איז נאך נישט ארויסגעקומען די כוכב, ס'ווערט דאך נאכט ווען ס'איז דא יציאת הכוכבים. אויב ס'איז נאך נישט ארויסגעקומען קיין כוכב על עת לשם איז נאך בייטאג, **איז בית דין אומרים מקודש מקודש, עדיין יומי**. מ'קען נאך מקדש זיין. **ואם ראו יב"ל את לשון, אחר שיצאו שני כוכבים**, קען מען שוין נישט מקדש זיין יענע נאכט ווייל ס'איז שוין ביינאכט. **איז למחר מושיבין שני דיינים אצל אחד מהם**. וואס טוט מען אבער? דא וויל ער קאווערן אן אנדערע זאך. וויאזוי טוט מען? ס'דארף זיין אן ענין פון פרעגן און ענטפערן, ס'דארף זיין א קבלת עדות. וויאזוי טוט מען עס? **איז מושיבין שני דיינים אצל אחד מהם**. זעצט מען צוויי דיינים ביי די... נאך צוויי דיינים, דאס הייסט. מ'ברענגט נאך צוויי דיינים, און צוויי פון די דריי וואס האבן געזען ווערן עדים, און זיי זאגן מפני השלשה. **ויקשו השלשה**. אבער ס'זעט אויס אז טאמער ס'איז נאך ביינאכט, זיי האלטן נאך אינמיטן די ראיה, דעמאלטס דארף מען נישט מאכן קיין מושב פון קבלת עדות, ווייל דער בית דין אליין זעט. עדות איז ווען דער בית דין אליין זעט נישט, אדער דער בית דין פון נעכטן האט מען נאכנישט געזען. בשעת מעשה, אפשר פעלט נישט אויס. אזוי זעט אויס, אזוי זאגט טייטשט ער אויך.

דיסקוסיע: עדות און זכרון — ווען דער בית דין אליין זעט

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז קיין עדות האט צו טון אזוי ווי מיט זכרון. און די מינוט דו זאגסט... זכרון איז דאך א זאך, איך זע נישט יעצט, נאר איך געדענק, איך האב עפעס א מעמארי אין מיין קאפ. א מעמארי דארף מען פרעגן. אדער דו אליינס פון נעכטן אזוי ווי א צווייטער. אבער דו אליינס יעצט דארפסטו נישט קיין עדות? איך זע דרך קלאר. ס'קען דאך נישט זיין לא תשמיעה גדולה מראיה. דאס שטייט אין די גמרא, לא תשמיעה גדולה מראיה. אז איך זע אליינס זיכער אז איך דארף נישט קיין עדות. אקעי, עס קומט נאך איין זייער אינטערעסאנטע טאג.

הלכה י — בית דין שקידשו את החודש בין שווגין בין מוטעין בין אנוסין — הרי זה מקודש

ער רשע'ט נישט מזידים. מזידים מיינט אזוי ווי... מזידים וואס קומט אים בזדון. זדון האבן אסאך מיר מיינט שלעכט, נישט דווקא. דעמאלטס טאקע פארנעם, יא, מסכים.

סיום

Speaker 1: אקעי, עד כאן פרק ב' פון הלכות קידוש החודש. יא.

Speaker 2: וואס דארף מען, דער אמת איז אז ס'איז אן אנדערע גרסא וואס ער האט געהאט אין די גמרא. ניין, אפילו מזידים וועט דאך טאקע זיין זייער ווירד.

וואס הייסט מזידים? ווי קען דאס זיין? זיי דריי דיינים זענען רשעים? ניין, זייער גוט. אזוי ווי ער זאגט, אז מזידים וואלט געמיינט אז דער בית דין האט עפעס א חשבון, עפעס א ריזען פארוואס זיי ווילן ס'זאל זיין היינט ראש חודש.